

Lovtidende A

2013

Udgivet den 28. juni 2013

26. juni 2013.

Nr. 779.

Bekendtgørelse om uddannelsen til toårigt hf

I medfør af § 10, stk. 4, § 11, stk. 2, § 14, stk. 4, § 15, stk. 2, § 16, stk. 4, § 17, § 25, § 35, stk. 1, § 36, stk. 3, § 37, stk. 3, § 38, stk. 2, og § 41, stk. 3, i lov om uddannelsen til højere forberedelseksamen (hf-loven), jf. lovbekendtgørelse nr. 862 af 5. juli 2010, som ændret ved lov nr. 613 af 12. juni 2013 og lov nr. 614 af 12. juni 2013, og § 8, stk. 3, § 14, stk. 4, og § 55 i lov om institutioner for almen gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 880 af 8. august 2011, fastsættes:

Kapitel 1

Uddannelsens formål, varighed og omfang

§ 1. Uddannelsen til højere forberedelseksamen tilrettelagt som en toårig ungdomsuddannelse er målrettet mod unge med interesse for viden, fordybelse, perspektivering og abstraktion, og som primært sigter mod videregående uddannelse. Uddannelsen udgør en helhed og afsluttes med en eksamen efter national standard. Højere forberedelseksamen er på niveau 4 i den danske kvalifikationsramme for livslang læring.

Stk. 2. Formålet med uddannelsen er at forberede kursisterne til videregående uddannelse, herunder at de tilegner sig almindelig viden og kompetencer gennem uddannelsens kombination af faglig bredde og dybde og gennem samspillet mellem fagene.

Stk. 3. Kursisterne skal gennem uddannelsens faglige og pædagogiske progression udvikle faglig indsigt og studiekompetence. De skal opnå fortrolighed med at anvende forskellige arbejdsformer og evne til at fungere i et studiemiljø, hvor kravene til selvstændighed, samarbejde og sans for at opøge viden er centrale.

Stk. 4. Uddannelsen skal have et dannelsesperspektiv med vægt på kursisternes udvikling af personlig myndighed. Kursisterne skal derfor lære at forholde sig reflekterende og ansvarligt til deres omverden: medmennesker, natur og samfund, og til deres egen udvikling. Uddannelsen skal tillige udvikle kursisternes kreative og innovative evner og deres kritiske sans.

Stk. 5. Uddannelsen og skolekulturen som helhed skal forberede kursisterne til medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Undervisningen og kursets hele dagligliv må derfor bygge på åndsfrihed, ligeværd og demokrati. Kursisterne skal derigennem opnå forudsætninger for aktiv medvirken i et demokra-

tisk samfund og forståelse for mulighederne for individuelt og i fællesskab at bidrage til udvikling og forandring samt forståelse af såvel det nære som det europæiske og globale perspektiv.

§ 2. Det toårige hf gennemføres med vægt på såvel det teoretiske som det anvendelsesorienterede, jf. § 37, stk. 2. Uddannelsen skal udvikle kursisternes evne til faglig fordybelse og deres forståelse af sammenhæng mellem fagene samt fremme den enkelte kursists ansvarlighed for egne og fælles resultater. Kursisterne skal opnå analytiske og kritiske færdigheder samt opnå indsigt i naturvidenskabelige, samfundsvidenskabelige og humanistiske sammenhænge. De skal tillige udvikle deres sproglige kompetencer.

§ 3. Den samlede uddannelsestid, jf. § 4, for kursister i det toårige hf omfatter mindst 1625 timer á 60 minutter.

Stk. 2. For kursister, der har fået godkendt merit, henholdsvis substitution, efter reglerne herom, kan kursets leder tilrettelægge individuelle forløb med en uddannelsestid på under 1625 timer.

Stk. 3. Kursets leder kan efter ansøgning tillade, at en kursist, der har fået merit i uddannelsen efter reglerne i meritbekendtgørelsen, og som derfor bliver fritaget fra dele af undervisningen, kan anvende den ledigblevne tid til at gennemføre yderligere valgfag, der kan indgå i hf-uddannelsen, herunder til at hæve niveauet i obligatoriske fag.

§ 4. Uddannelsestiden omfatter den samlede lærerstyret kursistaktivitet, dvs. den tid, kursisterne deltager i forskellige former for lærerstyret undervisning og øvrige aktiviteter, der er organiseret af kurset til realisering af uddannelsens formål, herunder faglig og metodisk vejledning, jf. § 28, stk. 1.

Stk. 2. Kursisternes forberedelse til undervisningen, det skriftlige arbejde, de officielle prøver til eksamen, uddannelses- og erhvervsvejledning, jf. § 28, stk. 3, frivillig undervisning, jf. § 23, studiekredse, jf. § 24, og åbent værksted, jf. § 25, er ikke omfattet af uddannelsestiden.

Kapitel 2

Uddannelsens struktur og indhold

§ 5. En hf-eksamen består af fag på gymnasialt C-, B- og A-niveau, hvor A er det højeste niveau.

Stk. 2. Det toårige hf omfatter for alle kursister obligatoriske fag, jf. § 6, obligatoriske faggrupper, jf. § 7, og valgfag, jf. §§ 8 og 9. Hertil kommer en større skriftlig opgave, jf. § 16, projektperioder, jf. § 17, et introduktionskursus, jf. § 18, og skemalagt værkstedsundervisning, jf. § 19.

Stk. 3. Kurset skal tilbyde kursisterne frivillig undervisning, jf. § 23, vejledning, jf. § 28, stk. 1 og 2, og kan tilbyde en række øvrige aktiviteter, jf. §§ 20-22, §§ 24 og 25.

Obligatoriske fag

§ 6. Uddannelsestiden omfatter:

- 1) Dansk A: 240 timer.
- 2) Engelsk B: 210 timer.
- 3) Matematik C: 125 timer.
- 4) Idræt C: 75 timer.
- 5) Praktisk/musisk fag C: 75 timer.

Stk. 2. Der afsættes 75 timer til øvrige fag på C-niveau, 125 timer til løft fra C til B-niveau og 125 timer til løft fra B- til A-niveau.

Stk. 3. Undervisningen i dansk og engelsk placeres i 1. og 2. hf. Kursets leder træffer beslutning om fordeling af timerne mellem de to år.

Stk. 4. Undervisningen i matematik, idræt og det praktisk/musiske fag kan efter kursets leders beslutning placeres i 1. eller 2. hf, dog således at der på det enkelte hf-kursus altid udbydes matematik C i mindst en klasse i 1. hf.

Stk. 5. Kursisterne skal ved optagelsen tilkendegive ønske om et af følgende praktisk/musiske fag: Billedkunst, dans, design, dramatik, mediefag og musik, jf. § 33.

Obligatoriske faggrupper

§ 7. Uddannelsestiden omfatter:

- 1) En naturvidenskabelig faggruppe, der omfatter biologi C, geografi C og kemi C, med tilsammen 225 timer.
- 2) En kultur- og samfundsfaggruppe, der omfatter historie B, samfundsfag C og religion C, med tilsammen 300 timer.

Stk. 2. Undervisningen i den naturvidenskabelige faggruppe afsluttes i 1. hf, mens undervisningen i kultur- og samfundsfaggruppen placeres i 1. og 2. hf. Kursets leder træffer beslutning om fordeling af timerne mellem de to år.

Stk. 3. Kursets leder beslutter, hvordan den uddannelsestid, faggrupperne er tildelt, fordeles mellem de enkelte fag, så faggruppernes særfaglige mål tilgodeses bedst muligt.

Valgfag

§ 8. Som valgfag kan kurset udbyde praktisk/musiske fag fra denne bekendtgørelse, fag fra bekendtgørelsen om valgfag fælles for de gymnasiale uddannelser og fag fra andre gymnasiale uddannelser, jf. hf-enkeltfagsbekendtgørelsen, stx-bekendtgørelsen, hhx-bekendtgørelsen og htx-bekendtgørelsen, jf. dog § 9.

Stk. 2. Kursets leder oplyser samtidig med, at et valgfag udbydes, efter hvilken bekendtgørelse faget planlægges læst, hvis det planlægges læst efter stx-bekendtgørelsen, hhx-bekendtgørelsen eller htx-bekendtgørelsen. Undervisningen sker efter reglerne for det pågældende fag.

Stk. 3. Når kursisterne vælger valgfag, skal de kunne vælge mellem de valgfag, der blev udbudt, da kursisterne søgte optagelse på kurset.

Stk. 4. Kurset kan udbyde andre valgfag end nævnt i stk. 1, jf. § 34, stk. 2.

Stk. 5. Kurset kan beslutte at udbyde et antal valgfag i en gruppe (fagpakke) med et overordnet emne.

Stk. 6. Kursisterne skal ved optagelsen på kurset tilkendegive ønske om valg af en udbudt fagpakke henholdsvis valg af valgfag, hvis kurset udbyder valgfag på 1. hf.

§ 9. Kun ét af følgende fag kan indgå som valgfag:

- 1) datalogi C,
- 2) informationsteknologi C,
- 3) informationsteknologi B,
- 4) it B,
- 5) it A,
- 6) kommunikation/it C,
- 7) kommunikation/it A, og
- 8) programmering C.

Stk. 2. En kursist kan hverken vælge idéhistorie B eller kulturforståelse C eller B som valgfag.

§ 10. Det praktisk/musiske fag, jf. § 6, stk. 5, kan indgå i en fagpakke, jf. § 8, stk. 5.

Stk. 2. Kursets leder kan beslutte, at ét valgfag, f.eks. 2. fremmedsprog, skal vælges af alle kursister.

§ 11. Kursets leder kan efter ansøgning tillade, at en kursist i uddannelsestiden følger undervisningen i et valgfag, der kan indgå i hf-uddannelsen, på en anden institution.

Stk. 2. Ved institutioner med både stx og hf kan kursets leder efter ansøgning i særlige tilfælde tillade, at en kursist, der ønsker et valgfag, der indgår som specifikt adgangskrav på en videregående uddannelse, i uddannelsestiden følger undervisningen på institutionen i et obligatorisk fag eller studieretningsfag i stx. Det forudsætter dog, at det pågældende fag eller niveau ikke oprettes som valgfag på institutionen, eller at skematekniske forhold hindrer, at kursisten kan blive optaget på et ønsket valghold. I sådanne tilfælde skal kursisten følge den plan, der er lagt for undervisningen i faget.

Stk. 3. Et valgfag, der tages på en anden gymnasial uddannelse, afsluttes altid med prøve.

Stk. 4. En kursist kan ikke som valgfag modtage undervisning i et fag på samme eller på lavere niveau, end det niveau der indgår i den obligatoriske undervisning.

§ 12. For den enkelte kursist skal uddannelsestiden i valgfag i alt udgøre mindst 250 timer og omfatte to til fire valgfag på C-, B- eller A-niveau. Mindstekravet er:

- 1) to fag på B-niveau,
- 2) et fag på B- og to fag på C-niveau,
- 3) et fag på B-niveau og et fag på C-niveau, hvis kursisten vælger et sprogfag, der ikke er engelsk, på mindst B-niveau eller fysik på mindst B-niveau,
- 4) et fag på A-niveau, der ikke er engelsk eller historie, og et fag på C-niveau eller
- 5) engelsk eller historie på A-niveau og enten et fag på B-niveau og to fag på C-niveau eller tre fag på C-niveau.

Stk. 2. Den enkelte kursist kan efter godkendelse af kurssets leder følge undervisningen i ekstra valgfag.

§ 13. Den enkelte kursist skal have fulgt eller følge undervisningen på det nærmest underliggende niveau, før vedkommende kan påbegynde undervisningen på et højere niveau i faget.

Stk. 2. Kurssets leder kan fravige stk. 1, hvor kursistens reelle faglige kvalifikationer skønnes at være tilstrækkelige.

§ 14. Valg af biologi A, fysik A, kemi A og samfundsfag A er betinget af, at kursisten følger undervisning i matematik B eller har faglige forudsætninger svarende til matematik B.

Stk. 2. Valg af tysk eller fransk som fortsættersprog er betinget af, at kursisten har fulgt folkeskolens prøveforberedende undervisning i faget i to til fire år eller på anden måde har opnået tilsvarende kvalifikationer.

Sammenlægning af valghold

§ 15. Hvis kurssets leder beslutter at sammenlægge to eksisterende valghold til ét hold, skal sammenlægningen varsles over for de berørte kursister og lærere i så god tid, at der er mulighed for at tilvejebringe en tilstrækkelig overensstemmelse mellem holdenes faglige indhold og opfyldelse af de faglige mål og til at gennemføre en fornyet planlægning af undervisningen på det sammenlagte hold.

Større skriftlig opgave

§ 16. I 3. eller 4. semester udarbejder kursisterne individuelt en større skriftlig opgave, jf. bilag 4. Opgaven indgår i uddannelsestiden med 25 timer.

Projektperioder

§ 17. I uddannelsestiden indgår projektperioder med til sammen ca. 50 timer. Heraf afsættes i slutningen af 4. semester ca. 25 timer til et eksamensprojekt i kultur- og samfundsfaggruppen. Kursisterne udarbejder projektet individuelt eller i grupper, jf. bilag 14.

Øvrige undervisningsaktiviteter i uddannelsestiden

§ 18. Som en del af fagenes og faggruppernes uddannelsestid tilrettelægges for hver klasse et introduktionskursus som en koordineret introduktionsperiode med en samlet varighed af ca. fire uger, jf. bilag 3.

Stk. 2. Introduktionskurset organiseres og planlægges koordineret mellem klassens lærere inden for den faglige/flerfaglige undervisning og i værkstedsundervisningen.

Stk. 3. Kurssets leder beslutter, hvordan uddannelsestiden til introduktionskurset fordeles på fag og faggrupper.

§ 19. I hele forløbet skemalægges 50 timer til værkstedsundervisning, der knyttes til den enkelte klasse, jf. bilag 6.

§ 20. Dele af uddannelsestiden kan efter kurssets leders beslutning organiseres og tilrettelægges som ekskursioner m.v.

Stk. 2. Alle ekskursioner skal godkendes af kurssets leder og skal indgå i opfyldelsen af de faglige mål i samme omfang som den undervisning, de træder i stedet for.

§ 21. Kurssets leder kan beslutte, at der som led i undervisningen afholdes fællesarrangementer og temadage og kan give mulighed for praktikophold.

Stk. 2. Fællesarrangementer, der skal omfatte mere end én klasse eller ét hold, kan ske på tværs af årgange og arrangeres under friere former end den sædvanlige undervisning.

Stk. 3. Temadage kan anvendes til aktiviteter på tværs af årgange, klassetrin og hold og skal have en sådan karakter, at der kan arbejdes fagligt og pædagogisk relevant på gymnasialt niveau.

Stk. 4. Praktik er ophold på en virksomhed, en institution eller lignende for én eller flere kursister. Praktik kan indgå i et undervisningsforløb i alle fag, deres samspil eller i forbindelse med de skriftlige projekter.

Stk. 5. Alle fællesarrangementer, temadage og praktikophold skal godkendes af kurssets leder og indgå i opfyldelsen af uddannelsens mål.

§ 22. Dele af uddannelsen kan gennemføres ved en udenlandsk uddannelsesinstitution for kursister, der har tilmeldt sig en særlig ordning, hvor dette på forhånd er planlagt.

Aktiviteter uden for uddannelsestiden

§ 23. Kurset skal tilbyde kursisterne frivillig undervisning. Kurssets leder beslutter, i hvilke fag og emner undervisningen udbydes. Undervisningen, der kan tilbydes kursister på tværs af årgange, klasser og hold, kan ikke omfatte prøverelateret faglig undervisning.

Stk. 2. Deltagelse i frivillig undervisning kan ikke gøres til en betingelse for den enkelte kursists muligheder for valg af fag eller andre aktiviteter, der udbydes af kurset som en del af uddannelsen.

Stk. 3. Kurset skal etablere særlige tilbud til kursister med særlige behov, jf. herved § 57. Disse kan være rettet mod prøverelateret faglig undervisning.

§ 24. Kurset kan tilbyde kursisterne studiekredse. Studiekredse kan tilbydes grupper af kursister på tværs af årgange, klasser og hold. Studiekredse kan ikke omfatte prøverelateret faglig undervisning.

Stk. 2. Deltagelse i frivillige studiekredse kan ikke gøres til en betingelse for den enkelte kursists mulighed for valg af fag eller andre aktiviteter, der udbydes af kurset som en del af uddannelsen.

Stk. 3. Kurset skal etablere særlige tilbud til kursister med særlige talenter, jf. herved § 57.

§ 25. Kurset kan tilbyde kursisterne mulighed for at anvende kurssets faciliteter som åbent værksted, lektiecafé eller lignende for derved at styrke studiemiljøet og grundlaget for, at alle kursister opnår et godt fagligt udbytte.

Læreplaner

§ 26. Målene for og indholdet af undervisningen fremgår af de respektive læreplaner, jf. bilag 2-18.

Stk. 2. I bilag 7-18 fastlægges det faglige indhold i pkt. 2.2. Kernestof og i pkt. 2.3. Supplerende stof. Kernestoffet omfatter det faglige indhold, der er obligatorisk for alle kursister, som har faget på det pågældende niveau. Det supple-

rende stof er en friere ramme, inden for hvilken der udvælges fagligt indhold, som uddyber og perspektiverer kerne-
stoffet samt udvider kursistens faglige horisont. Både kerne-
stof og supplerende stof er nødvendigt for at nå de faglige
mål. I udvælgelsen af kernestof og supplerende stof skal
kursisterne inddrages.

§ 27. Undervisningssproget er dansk, medmindre under-
visningen foregår ved en udenlandsk institution, jf. § 22.
Ministeriet for Børn og Undervisning kan i andre tilfælde
godkende, at undervisningssproget er engelsk, tysk eller
fransk.

Stk. 2. I undervisningen anvendes en fælles grammatisk
terminologi. Fremmedsprogede tekster kan benyttes ved un-
dervisningen i alle fag og i deres samspil.

Stk. 3. Undervisningen skal løbende omfatte træning i stu-
diemetodik.

Kapitel 3

Vejledning og fastholdelse

§ 28. Kursets leder skal sikre, at der gives faglig og meto-
disk vejledning i de enkelte fag og i faggrupper m.v. som en
del af uddannelsestiden.

Stk. 2. Den uddannelses- og erhvervsvejledning, som kur-
sisterne modtager i henhold til bekendtgørelse om vejled-
ning om valg af videregående uddannelse og erhverv og om
vejledning som led i fastholdelse af elever, kursister og stu-
derende i uddannelse, ligger uden for uddannelsestiden.

Stk. 3. Kursisterne har pligt til at deltage i den vejledning,
der gives efter stk. 1-2.

Stk. 4. Lederen skal sikre, at der udarbejdes retningslinjer
for arbejdet med at fastholde kursisterne i uddannelse, her-
under om nedbringelse af frafald og procedurer ved omvalg
eller frafald, jf. § 14 i lov om uddannelsen til højere forbe-
redelseksamen (hf-loven).

§ 29. Kursets leder udpeger blandt klassens lærere et antal
tutorer, der hver skal følge og rådgive normalt seks til otte
kursister gennem hele deres undervisningsforløb, jf. bilag 5.

Kapitel 4

Uddannelsens styring

Klasser og hold

§ 30. Kurset fastlægger rammerne for oprettelse af klasser
og hold, jf. dog § 35.

Stk. 2. Kursets leder træffer beslutning om fordeling af
kursisterne på de enkelte klasser og hold. Ved fordelingen af
kursisterne i klasser skal kursets leder i videst muligt om-
fang tage hensyn til kursisternes forhåndstilkendegivelser
om valg af praktisk/musisk fag, jf. § 6, stk. 5, og valgfag, jf.
§§ 8 og 9.

§ 31. Kursets leder træffer beslutning om, at undervisnin-
gen af praktiske eller pædagogiske grunde i visse tilfælde
kan organiseres i hold inden for den enkelte klasse og på
tværs af årgange og klasser, og træffer beslutning om kursis-
ternes fordeling på holdene.

§ 32. Kursets leder kan godkende, at enkeltfagskursister
og elever fra en anden gymnasial uddannelse, der har valgt
et fag i hf-uddannelsen, optages i en eksisterende klasse el-
ler på et eksisterende hold.

Udbud og oprettelse af fag

§ 33. Kurset skal udbyde to eller flere af de i § 6, stk. 5,
nævnte praktisk/musiske fag.

§ 34. Kurset skal i samarbejde med de andre kurser i det
forpligtende samarbejde, som kurset deltager i, sikre, at der
inden for det geografiske område, som samarbejdet dækker,
udbydes et bredt udbud af valgfag, der dækker de tre hoved-
områder humaniora, naturvidenskab og samfundsvidenskab.

Stk. 2. Kurset kan udbyde andre valgfag, jf. § 8, stk. 4, ef-
ter Ministeriet for Børn og Undervisnings godkendelse af
mål, indhold, niveau og prøvekrav.

Stk. 3. Kursets udbud af fag, herunder praktisk/musiske
fag, jf. § 6, stk. 5, fagpakker og valgfag skal offentliggøres
senest den 1. december forud for fristen for ansøgning om
optagelse. Udmeldingen sker på kursets hjemmeside og
eventuelt på et orienteringsmøde for kommende 1. hf-kursi-
ster.

§ 35. Udbudte valghold oprettes, når der på kurser med
mere end 400 kursister/elever har meldt sig mindst 10 kursis-
ter/elever til faget, og når der på kurser med højst 400 kur-
sister/elever er mindst syv tilmeldte. Ved skoler med både
alment gymnasium og hf opgøres det samlede elevtal i de to
uddannelser, når det drejer sig om fag, der kan vælges af bå-
de gymnasieelever og hf-kursister. For fag, der kun kan væl-
ges af hf-kursister, regnes ud fra det samlede antal hf-kursi-
ster.

Stk. 2. Kursets leder træffer beslutning om oprettelsen af
konkrete valgfag. Beslutningen kan indebære, at ikke alle
kursisters ønsker bliver tilgodeset. Lederen skal dog sikre, at
alle kursister kan opfylde kravene til uddannelsen, jf. § 12.

Kursusår og ferie

§ 36. Kurset træffer beslutning om kursusårets start.

Stk. 2. Kurset træffer beslutning om antallet af skoledage
og om placering af ferie- og fridage.

Kapitel 5

Undervisningens planlægning og gennemførelse

§ 37. Undervisningen planlægges og gennemføres, så må-
lene for både uddannelsen som helhed og for de enkelte fag
og faggrupper opfyldes.

Stk. 2. Undervisningen tilrettelægges praksisrelateret og
anvendelsesorienteret i de sammenhænge, hvor det er rele-
vant for opfyldelsen af de faglige mål i de enkelte fag og
faggrupper. Dette indebærer, at der inddrages autentiske
problemstillinger fra samfundslivet, arbejdslivet og hver-
dagslivet, som kan danne udgangspunkt for arbejdet med fa-
genes mål og indhold med henblik på at undersøge og ud-
vikle anvendelsen af faglighed i praksis.

§ 38. Undervisningen skal tilrettelægges under hensynta-
gen til kursisternes forskellige evner og forudsætninger.

§ 39. Kursets leder kan beslutte, at undervisningen i et fag, i faggrupper samt introduktionskursus, værkstedsundervisning og projektperioder i en klasse og på et hold kan varetages af flere lærere.

Stk. 2. Når undervisningen varetages af flere lærere, skal lederen fastlægge en ansvarsfordeling for den samlede undervisning, evaluering og prøve(r).

§ 40. Kursets leder sammensætter et lærerteam for hver klasse. Desuden kan lederen sammensætte lærerteam efter andre kriterier. Et lærerteam kan efter behov fungere i kortere eller længere tid.

Stk. 2. Lederen beslutter, hvilke opgaver der tillægges det enkelte lærerteam med hensyn til undervisningens planlægning, gennemførelse, evaluering og udvikling.

§ 41. Kursets leder fastlægger efter drøftelse med den enkelte klasses lærerteam en overordnet kortfattet og overskuelig plan (studieplanen) for undervisningen. Studieplanen skal sikre sammenhæng og kontinuitet i den enkelte kursists uddannelse, og studieplanen er udgangspunktet for lærerteamets fælles planlægning.

Stk. 2. Studieplanen skal angive en klar ansvarsfordeling mellem klassens lærere og sikre sammenhæng mellem enkeltfaglige og flerfaglige undervisningsforløb.

§ 42. Studieplanen skal omfatte alle klassens fag og faggrupper og deres samspil for derigennem at sikre progression og variation i brugen af forskellige arbejdsformer, herunder skriftligt arbejde, virtuelle forløb, projektarbejde og ekskursioner.

§ 43. Studieplanen justeres løbende og skal formidles på kursets hjemmeside i overensstemmelse med bestemmelserne i lov om gennemsigtighed og åbenhed i uddannelserne m.v.

§ 44. Kursets leder skal sikre, at der er entydige mål for kursisternes faglige, almene og personlige kompetencer som forudsætning for faglig fordybelse, studiekompetence og personlig udvikling, jf. uddannelsens formål i kapitel 1.

Stk. 2. Ud over de særfaglige mål skal lederen sikre kursisternes

- 1) mundtlige og skriftlige udtryksfærdighed og formidlingsevne,
- 2) grundlæggende it-kompetencer, herunder sikring af, at kursisterne behersker it-baserede kommunikationsfora, og
- 3) bevidsthed om og evne til at kunne håndtere egne læreprocesser og beherskelse af forskellige arbejdsformer.

Stk. 3. Kursets leder skal sikre, at det skriftlige arbejde i fagenes samspil og i de enkelte fag, herunder fag med forhåndstildelt tid til skriftligt arbejde, jf. § 56, indgår med denne forhåndstildelte kursistid i en forpligtende fælles plan for det skriftlige arbejde med henblik på realisering af såvel de fagspecifikke mål som målene anført i stk. 1 og 2.

Stk. 4. Kursets leder skal sikre, at kursisternes arbejdsbyrde fordeles jævnt over hele uddannelsesforløbet.

§ 45. Uden for projektperioderne, jf. § 17, kan enkeltfaglige og flerfaglige projektperioder inden for de enkelte fag

og faggrupper eller på tværs af fag og faggrupper tilrettelægges i kortere sammenhængende forløb eller indbygges i skemaet og løbe over en længere periode.

Stk. 2. I 2. hf suspenderes den skemalagte undervisning i den uge, hvor kursisterne udarbejder den større skriftlige opgave, jf. § 16.

§ 46. Når undervisningen starter i et nyt fag eller på et nyt niveau, skal kursisterne have forelagt en plan for undervisningen eller medvirke ved udarbejdelsen af en sådan. For de senere faser planlægger kursister og lærere i fællesskab arbejdet.

§ 47. Kursets leder skal sikre, at der sker en koordinering af undervisningen og det skriftlige arbejde. Koordineringen skal gøre det muligt at kombinere samtidige undervisningsforløb til forskellige niveauer i samme fag i overensstemmelse med fagets mål og faglige indholdskrav.

§ 48. Indtil 20 pct. af uddannelsestiden kan foregå som undervisning, der ikke forudsætter samtidig tilstedeværelse af lærer og kursist (virtuel undervisning).

§ 49. Kursets leder beslutter, at højst syv pct. af kursisternes samlede uddannelsestid anvendes til interne evalueringer, interne fællesarrangementer eller andre tværgående undervisningsaktiviteter i overensstemmelse med uddannelsens mål.

Stk. 2. Kursets leder beslutter under hensyntagen til uddannelsens mål, hvordan den afsatte del skal fordeles på de enkelte fag, faggrupper og undervisningsforløb.

Skriftligt arbejde

§ 50. Kursets leder sikrer fordeling af de afsatte ressourcer til at stille skriftlige opgaver og til at evaluere kursisternes skriftlige arbejde. Lederen kan som led heri tilgodese oprettelse af vidensbanker for opgaver og opgaveformuleringer samt udvikling og anvendelse af kollektive (herunder it-baserede) rettemetoder, der kan anvendes over for grupper af kursister.

Stk. 2. Skriftlige arbejder kan have form af tekster, rapporter, it-præsentationer, multimedieproduktioner mm.

§ 51. Det skriftlige arbejde skal anvendes til at sikre kvaliteten af den enkelte kursists uddannelse i forhold til målene for såvel uddannelsen som helhed som for de enkelte fag.

Stk. 2. Der skal være progression i kravene til kursisternes skriftlige arbejde.

Stk. 3. Det skriftlige arbejde skal indgå i den løbende interne evaluering.

§ 52. Skriftligt arbejde skal både inden for det enkelte fag og på tværs af fag bidrage til kursisternes kompetenceudvikling ved at

- 1) udvikle og dokumentere kursisternes færdigheder og viden inden for fagområdet,
- 2) øve kursisterne i at formidle fagligt stof i sproglig korrekt skriftlig form,
- 3) sikre mulighed for, at kursisterne kan gennemføre en selvstændig bearbejdning af problemstillinger,

- 4) øve kursisterne i at udføre systematisk skriftlig fremstilling, herunder få mulighed for at demonstrere overblik over fagligt stof,
- 5) bidrage til kursisternes fordybelse i særlige problemstillinger, og
- 6) give grundlag for kursistens og lærernes evaluering af kursistens standpunkt.

Stk. 2. Kursets leder prioriterer anvendelsen af skriftligt arbejde i såvel det enkelte fag som i fagenes samspil og sikrer koordinering og samarbejde mellem fagene om opnåelse af målene.

§ 53. Kursets leder beslutter, hvilke opgaver der tillægges den enkelte lærer og det enkelte lærerteam med hensyn til kursisternes skriftlige arbejde.

Stk. 2. Omfanget af kursisternes skriftlige arbejde skal tilnærmelsesvis være ens for alle kursister.

Stk. 3. Lederen kan dog tilgodelese kursister med særlige behov.

§ 54. Omfanget af det skriftlige arbejde opgøres i kursisttid. Kursisttiden er den forventede tid, en gennemsnitlig kursist på det pågældende niveau skal bruge for at udfærdige en besvarelse af en bestemt opgave.

§ 55. Kursets leder fastsætter efter drøftelse med de involverede lærere principper for, hvordan fastlæggelsen af kursisttiden for den enkelte opgave sker. Kursets leder fordeler kursisttiden til det skriftlige arbejde, jf. §§ 56 og 58.

Stk. 2. Kursisterne skal på forhånd gøres bekendt med kursisttiden for den enkelte opgave.

§ 56. Der afsættes en kursisttid på 360-460 timer over hele uddannelsesforløbet til den enkelte kursists skriftlige arbejde.

Stk. 2. Kursets leder forhåndstildeler følgende timer:

- 1) mindst 75 timer til dansk A
- 2) mindst 50 timer til engelsk B
- 3) mindst 50 timer til matematik C
- 4) mindst 45 timer til den naturvidenskabelige faggruppe
- 5) mindst 100 timer til matematik B
- 6) mindst 160 timer til matematik A
- 7) mindst 125 timer til hvert af fagene biologi A, fysik A og kemi A
- 8) mindst 110 timer til andre fag på A-niveau med skriftlig prøve
- 9) mindst 40 timer til 2. fremmedsprog på B-niveau, dog 50 timer i fortsættersprog på B-niveau
- 10) mindst 25 timer til fag fra den naturvidenskabelige faggruppe, der løftes fra C- til B-niveau

Stk. 3. Kursets leder sikrer progression i udviklingen af kursisternes studieforberedende skrivekompetencer, jf. bilag 2.

Stk. 4. For at sikre målopfyldelsen for det enkelte fag skal kursets leder ved beslutning om, hvorvidt et fag skal tildeles flere timer end den forhåndstildelte mindste kursisttid, tage hensyn til, hvordan faget indgår i andet skriftligt arbejde.

Stk. 5. Kursets leder kan stille krav om kursisternes tilstedeværelse ved afvikling af kursisttid til skriftligt arbejde.

§ 57. På hvert kursus skal der ud over kursisttiden til den enkelte kursist, jf. § 56 og § 58, stk. 2, afsættes en pulje af kursisttid, som efter kursets leders beslutning fordeles til kursister med særlige behov, jf. § 23, stk. 3, til kursister med særlige talenter, jf. § 24, stk. 3, og til kursister, der har brug for styrket evaluering med henblik på eksamenstræning. I forbindelse med disse aktiviteter sikrer kursets leder faglig vejledning i nødvendigt omfang.

Stk. 2. Puljen er pr. skoleår på mindst tre timers kursisttid gange antallet af kursister på kurset pr. 1. oktober.

§ 58. Kursets leder beslutter efter drøftelse med de involverede lærere, hvordan den resterende kursisttid fordeles. Ud over de opgaver, der er nævnt i bilag 2, pkt. 2.2., skal skriftligt arbejde tilgodeses inden for følgende områder:

- 1) faggrupperne og andet flerfagligt samarbejde om skriftlige produkter,
- 2) introduktionskursus,
- 3) rapportering af eksperimentelt arbejde,
- 4) internt bedømte projekter, herunder skriftlige opgaver, jf. § 65, stk. 2,
- 5) skriftligt arbejde i øvrige fag, herunder valgfag, og
- 6) skriftligt arbejde i fag på B-niveau, som kursisterne har tilkendegivet at ville vælge som valgfag på A-niveau.

Stk. 2. Kursets leder kan afsætte flere timer til skriftligt arbejde til kursister, der har valgt et eller flere fag på A-niveau med skriftlig prøve.

§ 59. Kursisterne har i forbindelse med det skriftlige arbejde krav på jævnlige at få tilbagemelding om deres standpunkt, herunder at få en uddybet evaluering af opgavebesvarelsernes styrker og svagheder.

Stk. 2. Kursets leder skal jævnlige sikre sig viden om den enkelte klasses styrker, svagheder og dens faglige niveau i det skriftlige arbejde. Lederen anvender denne viden til efter drøftelse med de involverede lærere at sikre progression i og fordeling af det skriftlige arbejde.

§ 60. Ved evalueringen af kursisternes skriftlige arbejde skal der i fag på A-niveau med forhåndstildelt tid til skriftligt arbejde, jf. § 56, stk. 2, nr. 1 og 6-8, og kan der i øvrige fag og i fagligt samspil benyttes forskellige evalueringsformer, herunder:

- 1) retning af kursisternes individuelle besvarelser af opgaver og test,
- 2) retning og kommentering af individuelle eller gruppebaserede skriftlige arbejder,
- 3) kommentering af delvist færdige skriftlige arbejder i en processkrivning,
- 4) samtaler med kursister eller kursistgrupper, og
- 5) kombinationer af ovenstående.

Stk. 2. Kursets leder beslutter, hvordan evalueringen af det skriftlige arbejde skal foregå i de enkelte fag og i fagligt samspil.

Kapitel 6

Intern evaluering

Skolens evalueringsstrategi

§ 61. Kurset udarbejder en evalueringsstrategi. Kursets leder beslutter efter drøftelse med lærere og kursister, hvordan strategien omsættes til en evalueringsproces, der omfatter konkret, løbende evaluering af undervisningen og af den enkelte kursist både ud fra de mål, der er opstillet for uddannelsen som helhed, og ud fra de mål og bedømmelseskriterier, der er opstillet for fagene m.v., jf. de pågældende læreplaner, således at

- 1) kursisterne løbende er orienteret om deres faglige standpunkt, hvilken udviklingsproces de er i, og hvordan de fremadrettet kan forbedre sig, jf. § 64, stk. 1, og 2
- 2) den enkelte lærer er orienteret om klassens eller holdets kursisters faglige standpunkt, og hvordan kursisterne udvikler sig i lærerens og klassens andre fag og forløb,
- 3) undervisningen regelmæssigt evalueres med henblik på at vurdere valgte metoder og planlægge kommende forløb, og
- 4) skolens leder holder sig orienteret om resultatet af de gennemførte evalueringer.

Stk. 2. Kursisterne skal inddrages aktivt i evalueringen blandt andet gennem udarbejdelse af en studiebog, jf. bilag 5.

Stk. 3. Strategien skal lægges på kursets hjemmeside.

Stk. 4. Kursets leder fastlægger ansvarsfordelingen mellem kursister, lærere, lærerteam og ledelse for kursets konkrete, løbende evaluering af undervisningen og af den enkelte kursist. Kursets leder fastlægger herunder, hvornår og hvordan, der skal anvendes fælles evalueringsemner og -metoder på kurset.

§ 62. Kurset beslutter, hvordan evalueringsstrategien og evaluering af særlige faglige og pædagogiske indsatsområder indgår i kursets kvalitetssystem.

Stk. 2. Kurset beslutter i overensstemmelse med lov om gennemsigtighed og åbenhed, hvilke dele af de gennemførte evalueringer, jf. stk. 1, der offentliggøres.

Evaluering af den enkelte kursist

§ 63. Alle større projekter, som kursisterne deltager i udarbejdelsen af, skal evalueres særskilt, og resultaterne af evalueringen forelægges kursets leder.

§ 64. Der gives ikke afsluttende standpunktskarakterer (årskarakterer), men lærerne giver mindst to gange årligt kursisterne en vurdering af deres standpunkt i hvert fag, jf. stk. 2. Vurderingen skal danne grundlag for en vejledning af den enkelte kursist om, hvordan kursisten udvikler sin faglige progression, sine arbejdsmetoder m.v.

Stk. 2. Kurset beslutter, hvordan vurderingen af kursistens faglige standpunkt, jf. stk. 1, skal ske. Kurset kan vælge at give kursisten standpunktskarakter i faget, at give kursisten skriftlige opgaver, der bedømmes med en karakter, eller at

anvende andre evalueringsmetoder, der hviler på konkret dokumentation.

Stk. 3. Elever i stx-, hhx- og htx-uddannelsen, der undervises i fag eller forløb efter denne bekendtgørelse, har krav på standpunktskarakterer og afsluttende standpunktskarakterer (årskarakterer) efter reglerne for de pågældende uddannelser.

§ 65. Kursets leder skal sikre, at kursisterne får træning i de forskellige prøveformer, som indgår i uddannelsen.

Stk. 2. I løbet af sidste semester før afsluttende skriftlig prøve til eksamen skal kursisterne have tilbud om at udarbejde en skriftlig opgave under eksamenslignende forhold. Opgaven kan bedømmes med en karakter.

§ 66. Kursets leder sørger for, at der mindst én gang pr. semester sker en drøftelse af den enkelte kursist med henblik på en vurdering af kursistens mulighed for at gennemføre uddannelsen.

Kapitel 7

Undervisningsbeskrivelser og attestationer for gennemført undervisning

§ 67. Hvert lærerteam henholdsvis hver lærer skal ved afslutningen af et kursistår udarbejde en undervisningsbeskrivelse.

Stk. 2. Undervisningsbeskrivelser, der udarbejdes ved afslutningen af undervisningen i et fag, indgår som baggrundsuplysninger for de mundtlige prøver.

Stk. 3. Lærerteamet/læreren skal ved udarbejdelse af undervisningsbeskrivelsen benytte den af Ministeriet for Børn og Undervisning udarbejdede skabelon i det af ministeriet fastsatte format. Ministeriet kan kræve undervisningsbeskrivelserne indsendt og kan forlange, at dette skal ske i et bestemt elektronisk format. Undervisningsbeskrivelsen skal være tilgængelig for kursets censorer.

§ 68. For kursister, som på baggrund af skift af uddannelse eller kursus eller af andre grunde ikke har fulgt den samme undervisning som de øvrige kursister på holdet, udarbejder lærerteamet/læreren om nødvendigt en særskilt undervisningsbeskrivelse.

§ 69. En kursist, der har deltaget i undervisningen i et fag eller et forløb uden at fuldføre dette, kan efter anmodning få attestation fra kursets leder for gennemført undervisning, jf. dog stk. 2, og for opnåede resultater.

Stk. 2. Det er en betingelse for at få attestation for gennemført undervisning, at kursisten har opfyldt kravene i kursets studie- og ordensregler til aktiv deltagelse.

Kapitel 8

Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand

§ 70. Kursister, der på grund af handicap eller andre vanskeligheder, der kan sidestilles hermed, har behov for særlig støtte, skal have tilbud om specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand, som imødekommer deres behov.

Stk. 2. Undervisningen eller anden form for støtte iværksættes efter kursets leders konkrete vurdering af kursistens

behov på baggrund af sagkyndige udtalelser. Undervisningen eller den specialpædagogiske bistand iværksættes i samarbejde med kursisten og dennes lærere eller lærerteam. Hvis kursisten er undergivet forældremyndighed, skal iværksættelse ske efter aftale med forældremyndighedens indehaver.

Stk. 3. Kursets leder kan fritage en kursist for undervisningen i idræt C. Lederen beslutter, hvilket valgfag kursisten skal gennemføre i stedet for.

§ 71. For kursister, der på grund af handicap ikke har mulighed for at følge et ordinært toårigt forløb, kan kursets leder tillade, at det toårige forløb udstrækkes over tre år. Uddannelsestiden er den samme som for et ordinært forløb på to år, jf. § 3, stk. 1.

Kapitel 9

Sygeundervisning

§ 72. Kursister, der midlertidigt på grund af sygdom ikke kan følge den almindelige undervisning i længere tid, skal have tilbud om sygeundervisning.

§ 73. Ved fravær på grund af sygdom, der forventes at vare i længere tid, skal kursets leder snarest og senest to uger (10 skoledage) efter, at kursisten sidst deltog i undervisningen, rette henvendelse til kursisten. Hvis kursisten er undergivet forældremyndighed, rettes endvidere henvendelse til forældremyndighedens indehaver om iværksættelse af sygeundervisning.

Stk. 2. Lederen sørger for, at den nødvendige undervisning iværksættes efter aftale med kursisten og i nødvendigt omfang med kursistens lærere eller lærerteam.

Stk. 3. Opholder kursisten sig på et hospital eller en anden institution, træffer lederen endvidere nærmere aftale med vedkommende institution om undervisningens afvikling.

§ 74. Undervisningens omfang, der til enhver tid må afpasses kursistens helbredstilstand, kan normalt ikke overstige fem ugentlige timer og kan normalt ikke strække sig ud over otte uger (40 skoledage). Den gennemførte undervisning erstatter den uddannelsestid, som kursisten i den pågældende periode ikke har gennemført.

§ 75. Hvis en kursist på grund af sygdom hyppigt har haft kortvarige fravær eller forventes at få hyppige, kortvarige fravær, kan kursisten få supplerende undervisning i tilknytning til kursistens deltagelse i den almindelige undervisning.

Stk. 2. Kursets leder træffer afgørelse om undervisning efter stk. 1.

§ 76. For kursister, der på grund af langvarig sygdom ikke har mulighed for at følge den ordinære undervisning, kan kursets leder tillade, at det toårige forløb udstrækkes over tre år. Det er en forudsætning herfor, at kursisten ikke har udsigt til umiddelbar helbredelse, og at kursisten har behov for, at undervisningen begrænses dagligt eller periodevist. Uddannelsestiden er den samme som for et ordinært forløb på to år, jf. § 3, stk. 1.

Stk. 2. Kursisten skal dokumentere sin sygdom og sit behov ved en lægeerklæring.

Kapitel 10

Forskellige bestemmelser

§ 77. For kursister, der er optaget under TEAM Danmark, og for kursister, der er optaget på Musikalsk Grundkursus eller tilsvarende kursus i billedkunst, kan kursets leder tilrettelægge uddannelsen over tre år. Uddannelsestiden for hf-delen er den samme som for et ordinært forløb på to år, jf. § 3, stk. 1.

§ 78. Et kursus kan efter Ministeriet for Børn og Undervisnings godkendelse udbyde en hf-uddannelse i kombination med en landbrugs- eller søfartsuddannelse med en samlet varighed af tre år. Uddannelsestiden for hf-delen er den samme som for et ordinært forløb på to år, jf. § 3, stk. 1.

Kapitel 11

Klage

§ 79. En kursist kan klage til kursets leder over beslutninger, som er truffet på kurset i henhold til denne bekendtgørelse.

Stk. 2. Hvis kursisten er undergivet forældremyndighed, kan klage også indgives af forældremyndighedens indehaver.

§ 80. Hvis kursets leder ikke giver kursisten medhold i en klage efter § 79, kan kursisten eller forældremyndighedens indehaver klage til Ministeriet for Børn og Undervisning over kursets leders afgørelse, når klagen vedrører retlige spørgsmål. Klagen skal afleveres til kursets leder inden to uger efter, at kursets leder har meddelt kursisten sin afgørelse.

Stk. 2. Kursets lederskal udarbejde en udtalelse i sagen og give klageren lejlighed til at kommentere udtalelsen. Kursets leder skal give klageren en uges frist til dette. Klager skal aflevere sine eventuelle kommentarer til lederen, der videresender sagen, inklusiv udtalelse og klagerens eventuelle kommentarer, til ministeriet.

Stk. 3. Ministeriet kan træffe afgørelse om afvisning af klagen, hvis betingelserne i stk. 1 ikke er opfyldt, om fastholdelse af kursets leders afgørelse, om ændring af afgørelsen til fordel for klageren eller om hjemvisning af afgørelsen til lederens fornyede behandling.

Kapitel 12

Fravigelser fra bekendtgørelsen

§ 81. Ministeriet for Børn og Undervisning kan i særlige tilfælde godkende fravigelser fra bekendtgørelsen for at fremme forsøgsvirksomhed og pædagogisk udviklingsarbejde.

Stk. 2. Ministeriet for Børn og Undervisning kan godkende fravigelser fra bekendtgørelsen, hvor et kursus tilbyder undervisning, der sigter mod en tilsvarende international eksamen, som er adgangsgivende til videregående uddannelser i Danmark.

Stk. 3. Ministeriet for Børn og Undervisning kan desuden godkende fravigelser fra bekendtgørelsen for en enkelt kursist, hvor helt særlige forhold gør sig gældende.

Kapitel 13

Ikrafttrædelses- og overgangsregler

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 735 af 22. juni 2010 om uddannelsen til toårigt hf (hf-bekendtgørelsen) ophæves.

§ 82. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. august 2013.

Ministeriet for Børn og Undervisning, den 26. juni 2013

P.M.V.
LARS MORTENSEN

/ Mads Bentzen

Bilag 1**Oversigt over bekendtgørelsens indhold og fortegnelse over bilag – toårigt hf, juni 2013***Bekendtgørelsens indhold*

Kapitel 1	Uddannelsens formål, varighed og omfang (§§ 1-4)
Kapitel 2	Uddannelsens struktur og indhold (§§ 5-27)
Kapitel 3	Vejledning og fastholdelse (§§ 28-29)
Kapitel 4	Uddannelsens styring (§§ 30-36)
Kapitel 5	Undervisningens planlægning og gennemførelse (§§ 37-60)
Kapitel 6	Intern evaluering (§§ 61-66)
Kapitel 7	Undervisningsbeskrivelser og attestationer for gennemført undervisning (§§ 67-69)
Kapitel 8	Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand (§§ 70-71)
Kapitel 9	Sygeundervisning (§§ 72-76)
Kapitel 10	Forskellige bestemmelser (§§ 77-78)
Kapitel 11	Klage (§§ 79-80)
Kapitel 12	Fravigelser fra bekendtgørelsen (§ 81)
Kapitel 13	Ikrafttrædelses- og overgangsregler (§ 82)

Bekendtgørelsens bilag

Bilag 1	Oversigt over bekendtgørelsens indhold og fortegnelse over bilag
Bilag 2	Kursisternes studieforberedende skrivekompetencer
Bilag 3	Introduktionskursus
Bilag 4	Større skriftlig opgave
Bilag 5	Tutorordning og studiebog
Bilag 6	Værkstedsundervisning
Bilag 7	Billedkunst C
Bilag 8	Dans C
Bilag 9	Dansk A
Bilag 10	Design C
Bilag 11	Dramatik C
Bilag 12	Engelsk B
Bilag 13	Idræt C
Bilag 14	Kultur- og samfundsfaggruppe
Bilag 15	Matematik C
Bilag 16	Mediefag C
Bilag 17	Musik C
Bilag 18	Naturvidenskabelig faggruppe

Bilag 2

Kursisternes studieforberevende skrivekompetencer – toårigt hf, juni 2013

1. Mål

1.1. Kursisterne skal kunne finde og udvælge relevant stof samt behandle og skriftligt formidle centrale enkelt- og flerfaglige emner.

Kursisterne skal under anvendelse af faglig viden, grundlæggende metoder i faget/fagene og relevant dokumentation kunne give en klar, sammenhængende og nuanceret skriftlig fremstilling, der bygger på følgende studieforberevende skrivekompetencer:

- genrebevidsthed
- sproglig korrekthed
- disposition
- argumentation
- anvendelse af citater, figurer, illustrationer m.v.
- præsentation
- relevante henvisninger, noteapparat og litteraturliste.

De studieforberevende kompetencer skal anvendes i udarbejdelsen af den større skriftlige opgave.

2. Gennemførelse

2.1. Kursets leder sikrer, at der i forlængelse af det skriftlige basiskursus inden for rammerne af introduktionskurset, jf. bilag 3, gennem hele uddannelsesforløbet er progression og sammenhæng i udviklingen af den enkelte kursists skriftlige kompetencer. Kursets leder beslutter, hvordan det systematiske arbejde med udviklingen af kursisternes skriftlige kompetencer tilrettelægges.

2.2. Som led i opbygningen af kursisternes studieforberevende skrivekompetencer skal kursisterne:

- arbejde med et forløb om skriftlighed i uddannelsesforløbets første halvdel inden for faget dansk, jf. bilag 9, og
- individuelt besvare en opgave i historie inden for rammerne af kultur- og samfunds FAGgruppen, jf. bilag 14.

Kursets leder beslutter, hvilke øvrige enkelt- og flerfaglige opgaver, der har særligt fokus på opnåelse af målene. Kursets leder beslutter, hvordan kursisternes øvrige skriftlige arbejde indgår i den samlede kompetenceopbygning.

2.3. Kursets leder beslutter for alle større skriftlige opgaver ud over den større skriftlige opgave, jf. bilag 4, proceduren for valg af fag eller fagligt samspil, fagligt område og opgaveformulering.

2.4. Kurset stiller vejledningsressourcer m.v. til rådighed for den enkelte kursist/kursistgruppe.

3. Evaluering

3.1. Ved evalueringen af de i pkt. 2.2. nævnte opgaver indgår såvel faglige som formidlingsmæssige kvaliteter og mangler, og i hvilket omfang kursisten behersker de studiemæssige skrivekompetencer angivet i pkt. 1.1. Evalueringen skal anvendes fremadrettet med henblik på en løbende progression i kursisternes beherskelse af skrivekompetencerne. Evalueringen gennemføres med anvendelse af evalueringsformerne anført i § 60, stk. 1.

3.2. Kursets leder beslutter, om der skal gives karakter for den enkelte opgavebesvarelse. Kursets leder beslutter, hvordan evalueringen af den enkelte skriftlige opgave indgår ved fastlæggelsen af eventuelle standpunktskarakterer.

Bilag 3

Introduktionskursus – toårigt hf, juni 2013

1. Formål

Introduktionsforløbet har til formål at kvalificere overgangen til hf-uddannelsen og bibringe kursisterne en sikker faglig og flerfaglig studiemetodisk platform. Endvidere skal introduktionsforløbet sikre, at den enkelte kursist får tilbudt og tilrettelagt den faglige og metodiske undervisning, den pågældende har behov for som indgang til det samlede uddannelsesforløb.

Introduktionsforløbet skal medvirke til en styrkelse af de generelle studiekompetencer i det toårige hf. Samlet skal introduktionsforløbet endvidere medvirke til at etablere et fælles pædagogisk fundament for undervisningen.

2. Indhold

Det enkelte kursus fastlægger selv introduktionsforløbets indhold. Følgende elementer indgår normalt:

- indledende screening
- introduktion til generelle studiemetoder, herunder til studiebogen, jf. bilag 5
- introduktion til tutors opgaver
- introduktion til forskellige arbejdsmetoder, herunder gruppearbejde og projektorienteret undervisning
- introduktion til virtuelle studie- og arbejdsmetoder
- introduktion til mundtlig og skriftlig fremstilling, herunder skriftligt basiskursus
- differentierede kurser i matematik, grammatik, læseteknik, it m.m.

Ved forløbets afslutning udarbejder kursisten udkast til en studieprofil, der beskriver kursistens aktuelle studiemæssige status. Kursisten afstemmer studieprofilen med tutor og indfører den i studiebogen med henblik på fremadrettet anvendelse, bl.a. i samtaler med tutor, jf. bilag 5.

Indholdet i og vægtningen af de forskellige elementer i introduktionsforløbet varierer i forhold til den enkelte kursists forudsætninger.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Introduktionsforløbet er en særlig tilrettelæggelse af undervisningen i faglig, flerfaglig og differentieret tilrettelagt undervisning.

I forbindelse med introduktionsforløbet indgår typisk screeninger af kursistens studiemæssige forudsætninger inden for centrale faglige områder i fagene dansk, engelsk og matematik. Screeningerne foretages med henblik på tilrettelæggelse og gennemførelse af differentierede undervisningsforløb.

Introduktionsforløbets elementer følges op og inddrages i alle de faglige, flerfaglige og pædagogiske overvejelser vedr. planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen i det videre forløb.

Dele af undervisningen vil med fordel kunne organiseres differentieret og virtuelt, mens andre dele organiseres på klasse- eller holdbasis.

3.2. Organisering

Det enkelte hf-kursus opstiller en samlet mål- og handleplan for introduktionsforløbet og dets forskellige elementer.

Introduktionsforløbet organiseres i forhold til den enkelte kursists forudsætninger og muligheder, hvor den enkelte kursist ud over at indgå i en bestemt klasse kan indgå i flere forskellige holdsammenhænge.

Introduktionsforløbet organiseres som en vekselvirkning mellem undervisning, vejledning og evaluering.

Ved starten af forløbet præsenteres kursisterne for en samlet plan for introduktionsforløbets indhold og faser.

Bilag 4**Større skriftlig opgave - toårigt hf, juni 2013****1. Opgavens formål**

Formålet med den større skriftlige opgave er, at kursisterne arbejder selvstændigt med at fordybe sig i og formidle en faglig problemstilling inden for et selvvalgt område. Kursisterne skal demonstrere, at de er i stand til selvstændigt at udvælge, inddrage og anvende relevant materiale, og at de er i stand til at gennemføre en kritisk vurdering på et fagligt grundlag. I arbejdet med den større skriftlige opgave styrker kursisterne således deres studiekompetence ved, at de gennem skriftlig fremstilling skal dokumentere, at de er i stand til at overskue, bearbejde, disponere, sammenfatte og formidle en faglig problemstilling.

2. Mål

Målet med den større skriftlige opgave er, at kursisterne skal kunne:

- demonstrere evne til faglig fordybelse og til at sætte sig ind i nye faglige områder,
- demonstrere evne til at udvælge, anvende og kombinere forskellige faglige tilgange og dermed forstærke den faglige fordybelse,
- beherske relevante faglige mål i de(t) indgående fag,
- udvælge, bearbejde og strukturere relevant materiale,
- demonstrere evne til faglig formidling,
- besvare en stillet opgave, herunder at der er overensstemmelse mellem opgaveformuleringen og opgavebesvarelsen samt
- beherske fremstillingsformen i en faglig opgavebesvarelse (f.eks. citatteknik, noter, kilde- og litteraturfortegnelse).

3. Opgavens rammer

Den større skriftlige opgave er individuel og udarbejdes inden for et til tre fag. Skrives opgaven i ét fag, skal kursisten enten følge undervisningen eller have aflagt prøve i faget på mindst B-niveau. Skrives opgaven i flere fag, skal kursisten følge eller have aflagt prøve i fagene, hvoraf mindst ét skal være på mindst B-niveau. Kursisten skal udarbejde opgaven på det højeste faglige niveau, kursisten har eller har fulgt fagene.

4. Opgavens område

- 4.1. Den enkelte kursist vælger selv – inden for rammerne af pkt. 3.1. – de(t) fag, som opgaven skrives i.
- 4.2. Kursets leder udpeger blandt kursets lærere en eller eventuelt flere vejledere for den enkelte kursist i de(t) fag, der indgår. Ved vejledning forstås gode råd og vink til kursistens videre arbejde med opgaven. Kursets leder tilrettelægger vejledningen på en sådan måde, at der sikres en klar adskillelse mellem lærerens rolle som vejleder og som bedømmer, og vejledningen må således ikke omfatte en bedømmelse af væsentlige dele af kursistens besvarelse.
- 4.3. Kursisten vælger i samråd med vejlederen område for opgaven. Området skal inden for såvel fagenes kernestof som supplerende stof afgrænses på en sådan måde, at der kan udformes en opgaveformulering, som sikrer, at der ikke kan ske genanvendelse af afsnit fra besvarelser, som tidligere er blevet afleveret og rettet.
- 4.4. Kursisten skal senest seks uger inden opgaveugens start skriftligt oplyse de(t) valgte fag og område. Kursets leder fastlægger en procedure herfor.

5. Opgaveformuleringen

5.1. Opgaveformuleringen udarbejdes af kursistens vejleder(e). Den skal rumme fagspecifikke, henholdsvis flerfaglige krav i de indgående fag, og der skal være krav om fordybelse, der på væsentlige punkter

ligger ud over arbejdet i de(t) pågældende fag. Opgaveformuleringen skal være konkret og afgrænset og skal præcist angive, hvad der kræves af kursisten, og den skal inddrage nogle aspekter eller være ledsaget af bilag, der ikke er blevet drøftet under vejledningen. Opgaveformuleringen skal have en sådan form, at kursisten ikke på forhånd kan udarbejde detaljerede dele af den endelige besvarelse, men samtidig være udformet sådan, at der tages hensyn til de overvejelser, kursisten har gjort sig om opgaven i vejledningsperioden. Kursister, der har valgt samme område, skal have forskellige opgaveformuleringer.

5.2. Opgaven kan ikke direkte bygge på den del af fagenes stof, der allerede er indgået i den enkelte kursists undervisning i det pågældende hf-forløb. Der er dog intet til hinder for, at besvarelsen udarbejdes i forlængelse af arbejdet i de(t) indgående fag eller har forbindelse hermed.

5.3. Skrives opgaven i et fag med praktisk islæt, skal det af opgaveformuleringen klart fremgå, at der er tale om en skriftlig opgave.

6. Opgaveugen

6.1. Opgavebesvarelsen udarbejdes i løbet af en af kursets leder fastsat uge inden for perioden fra 1. november til 15. marts.

6.2. I opgaveugen skal kursisten sikres hensigtsmæssig adgang til faciliteter, der er relevante for udarbejdelsen af opgavebesvarelsen.

7. Opgavebesvarelsen

7.1. Opgavebesvarelsen skal udarbejdes på dansk. Kursets leder kan dog godkende, at den helt eller delvist udarbejdes på engelsk, tysk eller fransk. Hvis et eller flere fremmedsprog indgår, kan kursets leder endvidere godkende, at opgavebesvarelsen helt eller delvist udarbejdes på det pågældende fremmedsprog.

7.2. Opgavebesvarelsen skal indeholde et kort resumé på engelsk.

8. Aflevering af besvarelsen

8.1. Besvarelsen afleveres senest syv døgn efter opgaveugens start i en original samt det nødvendige antal kopier. Kursets leder fastlægger en procedure herfor.

8.2. Kursets leder kan tillade, at kursister, som dokumenterer, at de er fuldtidsbeskæftigede, besvarer opgaven over en periode på 10 døgn.

9. Bedømmelse

9.1. Bedømmelsen af opgavebesvarelsen er en faglig helhedsvurdering i forhold til de faglige mål i de fag, der indgår i opgaven.

9.2. Ved bedømmelsen lægges herudover vægt på nedenstående forhold:

- om den stillede opgave er besvaret ud fra de formulerede krav
- om der er sammenhæng mellem den tidsmæssige ramme for opgaven og besvarelsens omfang og kvalitet
- om der er benyttet relevant baggrundsstof for besvarelsen
- om stoffet er formidlet på tilfredsstillende måde og er behandlet tilstrækkeligt dybtgående
- om det anvendte materiale er inddraget i rimeligt omfang
- om der er præcise henvisninger og fyldestgørende dokumentation
- om alle kilder er oplyst, og noter og litteraturliste er korrekte og fyldestgørende
- om fremstillingen er overskueligt disponeret, og at der er sammenhæng i besvarelsen
- om den sproglige udformning er klar, præcis og ensartet igennem hele opgavebesvarelsen.

9.3. Hvis opgavebesvarelsen helt eller delvist er udarbejdet på et fremmedsprog, er kravene til den sproglige udformning de samme, som hvis opgavebesvarelsen var udarbejdet på dansk.

9.4. Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering.

10. Selvstuderende

10.1. Selvstuderende kan udarbejde en større skriftlig opgave i henhold til pkt. 1.-9.4., bortset fra pkt. 4.2. Den selvstuderende skal, hvis der ikke er aflagt prøve i faget/fagene, have tilmeldt sig prøve i det/de pågældende fag ved den førstkommende eksamenstermin.

10.2. Kursets leder kan tillade, at selvstuderende, som dokumenterer, at de er fuldtidsbeskæftigede, besvarer opgaven over en periode på 10 døgn.

Bilag 5**Tutorordning og studiebog - toårigt hf, juni 2013****Tutoren****1. Formål**

Tutorordningen skal medvirke til at udvikle den enkelte kursists selvstændighed og selvforvaltning i forhold til undervisningen og understøtte kursistens fastholdelse i uddannelsen.

Tutorordningen skal være med til at:

- styrke den enkelte kursists studiekompetencer
- fastholde fokus på den enkelte kursists læringsproces
- styrke den enkelte kursists faglige motivation, samlede studiemotivation og dermed fastholdelse i uddannelsen
- støtte kursisten i bestræbelserne på at udvikle evnen til at gøre studiemæssig status over for sig selv med hensyn til:
 - ambitionsniveau
 - studiemæssigt stærke og svage sider
 - progression i undervisningen
 - justering af læreprocessen
 - selvevaluering.

2. Indhold

Tutoren har til opgave at:

- deltage i planlægning og gennemførelse af introduktionskurset, jf. bilag 3, herunder give introduktion til tutors opgaver
- planlægge og gennemføre individuelle samtaler med de tilknyttede kursister: samtalerne fokuseres på kursistens studiemæssige og -faglige udvikling, og resumé af samtalerne indføres i studiebogen
- rådgive den enkelte kursist om, hvordan kursisten kan arbejde hen mod sine mål, bl.a. ved at arbejde med og ajourføre studiebogen
- efter behov formidle information om kursisternes studiemæssige progression til de øvrige lærere.

3. Tilrettelæggelse og organisering

Kursets leder udpeger tutorerne, således at hver kursist har en af sine lærere som tutor.

Tutoren skal gennem et passende antal samtaler have tæt kontakt med den enkelte kursist og følge kursistens læringsmæssige progression i samarbejde med klassens øvrige lærere med henblik på faglig og metodisk vejledning af kursisten.

Centralt for tutors arbejde er dels samtalerne med kursisten, dels samarbejdet med kursisten om studiebogen med fokus på progression i læring og tilegnelse af studiekompetencer.

Tutoren skal – i et omfang, der fastsættes af kursets leder – stå til rådighed for individuelle, studiemæssigt relaterede henvendelser fra kursisterne.

Studiebog**1. Formål**

Arbejdet med kursistens personlige studiebog har til formål at skærpe kursistens bevidsthed om, hvorfor og hvordan der skal arbejdes med den faglige og personlige læringsprogression.

Studiebogen skal tjene som redskab til, at kursisten, i samarbejde med tutoren opstiller realistiske mål og succeskriterier for videreudvikling af sine faglige og studiemæssige kompetencer og løbende evaluerer processen og progressionen.

Således skal studiebogen være med til at fastholde kursistens fokus gennem hele uddannelsesforløbet og tjene som dokumentation for arbejdet frem mod de opstillede faglige mål.

2. Indhold

Studiebogen fungerer som et samlende arbejdsredskab i kursistens uddannelsesforløb og indeholder følgende elementer:

- 1) relevante oplysninger om kursistens tidligere uddannelse og kvalifikationer, om det igangværende hf-forløb (fag og niveau, merit etc.), samt om særlige forhold, der er relevante for uddannelsesforløbet, som f.eks. formål med uddannelsesforløbet, eller eventuelle læsevanskeligheder.
- 2) oplysninger om kursistens faglige og studiemæssige kompetencer og om de mål, som kursisten har sat sig.
- 3) oplysninger om og vurderinger af, i hvor høj grad de opstillede mål er nået.
- 4) aftaler om, hvordan kursisten kan arbejde med sin faglige progression og kompetenceudvikling.
- 5) samtaleskemaer til og korte referater og konklusioner fra tutorsamtalerne.

Desuden kan studiebogen indeholde særlige sider til aftaler, møder, daglige notater etc.

Kursisten indlægger oplysningerne i pkt. 1 i forbindelse med udarbejdelsen af studieprofilen, jf. pkt. 2 i bilag 3 om introduktionskursus.

Pkt. 2-4 udfyldes af kursist, faglærere og tutor.

Pkt. 5 udfyldes af kursisten.

3. Tilrettelæggelse og organisering

Studiebogen er et led i den faglige og metodiske vejledning og føres af den enkelte kursist og dennes lærere og tutor.

Studiebogen er elektronisk.

Skabelon til studiebogens forskellige afsnit udformes af det enkelte kursus og gøres tilgængelig på nettet.

Adgang til den enkelte kursists studiebog har kursisten, kursistens tutor og øvrige lærere samt kursets leder.

Det forudsættes, at studiebogen ikke indeholder personfølsomme oplysninger.

Bilag 6

Værkstedsundervisning - toårigt hf, juni 2013

1. Formål

Værkstedsundervisningen har til formål at støtte kursisterne i udviklingen af gode studie- og arbejdsvaner og styrke deres bevidsthed om læreprocesser, metoder og mål.

Værkstedsundervisningen skal hermed bidrage til at udvikle kursisternes metakognitive tænkning og sikre tid til struktureret forberedelse og selvstændig studiemæssig fordybelse.

Arbejdet i værkstedet skal skabe sammenhæng mellem undervisning og kursisternes lektielæsning med henblik på, at kursisterne får viden om, hvordan de kan forberede sig til de enkelte fag og faggrupper.

2. Indhold

Kursisternes arbejdsvaner og studiefærdigheder udvikles gennem præsentation og indarbejdelse af forskellige metoder til tilegnelse af fagligt stof og faglige sammenhænge. Dette skal ske med henblik på at sikre progression i udviklingen fra kursist til studerende.

I sammenhæng med tilegnelsen af det faglige stof indgår normalt følgende elementer med progression i værkstedstimerne:

- arbejdet med taksonomi og metode
- studieteknik, herunder forskellige former for notatteknik, læseteknikker og strategier
- undervisningens forskellige arbejdsformer, herunder projektarbejde
- fortsat udvikling af den studiemæssige it-kompetence
- træning i prøveafleggelse.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Der er afsat 50 timer af uddannelsestiden til værkstedsundervisning, jf. § 19.

Værkstedsundervisningen skemalægges og knyttes til den enkelte klasse.

Værkstedsundervisningen tilrettelægges med henblik på progression i arbejdsformer og sammenhæng med den øvrige undervisning.

I værkstedsundervisningen kan kursisterne arbejde individuelt efter behov i nogle perioder, men således at de kan få både hjælp og tid til bearbejdelse og fordybelse. Værkstedet kan endvidere give gode rammer for differentieret undervisning, som kan foregå såvel ved fysisk tilstedeværelse som virtuelt.

3.2. Organisering

Værkstedstimerne skifter karakter undervejs i forløbet og opdeles derfor i forskellige faser:

I starten af forløbet indgår nogle af værkstedstimerne i introduktionsforløbet.

Derefter følger værkstedsundervisningen op på de studiemetoder, der er introduceret, således at studiemetoderne forankres i kursisternes arbejdsvaner.

Senere i forløbet kan der fokuseres på lektielæsning i værkstedstimerne eventuelt med differentierede tilbud med fokus på den enkelte kursists behov for støtte.

Værkstedsundervisningen organiseres i tæt samarbejde mellem klassens lærere og med inddragelse af kursisterne, hvor det er relevant. En classes lærerteam skal have et tæt samarbejde om planlægningen og udførelsen af aktiviteterne i værkstedstimerne.

Den obligatoriske værkstedsundervisning kan suppleres af et åbent, frivilligt lektieværksted, jf. § 25.

Bilag 7**Billedkunst C - toårigt hf, juni 2013****1. Identitet og formål****1.1. Identitet**

Fagets primære genstandsfelt er fænomener fra hele det visuelle felt, herunder billedkunst og arkitektur. I faget undersøges visuelle udtryk som værende afhængige af tid, kultur og individ. I dag undersøger, udfordrer og forandrer kunst og arkitektur vort syn på verden gennem sansning og erkendelse. Endvidere undersøges forskellige opfattelser af, hvordan kunst og arkitektur udformes, analyseres og fortolkes. Billedkunsthaget baseres på anvendelsesorienterede temaer, der integrerer praktiske og teoretiske dimensioner.

1.2. Formål

Det er fagets formål, at kursisterne opnår forståelse for visuelle udtryksformer og fænomener, både på enkeltværksniveau og i større sammenhænge.

Kursisterne tilegner sig visuel kompetence til at kunne orientere sig i visuelle kulturer og til at kunne arbejde med det visuelle betydning, også uden for fagets grænser.

Kompetencen opøves gennem relevante æstetiske arbejdsprocesser, praktiske såvel som teoretiske.

2. Faglige mål og fagligt indhold**2.1. Faglige mål**

Kursisterne skal kunne:

- skelne mellem personlig oplevelse af visuelle udtryk og analytisk tilgang til visuelle fænomener
- løse elementære visualiseringsopgaver med vægt på billedkommunikation
- vælge og analysere et relevant billedmateriale med udgangspunkt i en overskuelig faglig problemstilling. Kursistens eget arbejde skal indgå i billedmaterialet.
- samle analytiske resultater i en konklusion
- forstå kunstfaglige tekster i medierne og i undervisningsmaterialet på et elementært niveau
- skelne mellem tre udvalgte kunsthistoriske perioder og beskrive disse perioders væsentligste træk
- kommunikere om og ved hjælp af visuelle udtryk.

2.2. Kernestof

Kernestoffet er:

- praktisk og teoretisk arbejde med billeder på flader, skulpturer og installationer samt arkitektur
- udvalgte værker og tekster herom med følgende spredning: 1. før ca. 1750, 2. efter ca. 1750 samt 3. kunst fra de seneste fem år, herunder global samtidskunst. Inden for disse perioder vælges værker fra tre kategorier:
 - a) billeder på flader
 - b) skulpturer og installationer
 - c) arkitektur
- praktisk og teoretisk arbejde med mindst to ud af tre følgende typer faglige problemstillinger: formalanalytiske, betydningsanalytiske og socialanalytiske
- praktisk og teoretisk arbejde med mindst to forskellige gengivelsesstrategier, f.eks. forskellige metoder, hvori der kan afbildes eller synliggøres noget, samt nogle overvejelser bag disse metoder.
- praktisk og teoretisk arbejde med skabende processer.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. I det supplerende stof indgår andre værker, anvendelsesrettede opgaver eller udstillingsbesøg, der uddyber kernestoffet, så der fremdrages flere dimensioner og perspektiver. Visuelt materiale og visuelle problemstillinger, som er dele af andre fag, inddrages som supplerende stof i billedkunst i forbindelse med fagligt samspil.

Kursisterne kan kun opfylde de faglige mål ved at inddrage værker, som kursisterne selv vælger eller formgiver. Fænomener, fra hele det visuelle felt som står kursisterne nært, inddrages.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Kursisterne oplever kunst og arkitektur på første hånd og via reproduktioner. Disse møder med kunst og arkitektur inddrages aktivt i undervisningen som udgangspunkt for og viderebearbejdning af visuelle og billedkommunikative problemstillinger.

Undervisningen skal tilrettelægges som en udvikling fra lærerstyrede forløb til mere selvstændigt arbejde. Undervisningen skal opfordre kursisterne til at stille selvstændige spørgsmål til forskellige måder at anskue fænomener fra det visuelle felt på. Undervisningen skal være tilrettelagt på en måde, så praktiske og teoretiske arbejdsformer hænger sammen og supplerer hinanden i forhold til afgrænsede, tematiske problemstillinger. Det praktiske og teoretiske arbejde optræder altid som et middel til at opfylde de overordnede faglige mål og er ikke et mål i sig selv.

I tilrettelæggelsen af det praktiske og teoretiske arbejde skal kursisten altid gøres bekendt med, hvad der konkret forventes. Dette gælder såvel det teoretiske som det praktiske arbejde.

3.2. Arbejdsformer

Fagets arbejdsformer veksler mellem klasseundervisning, korte kursusforløb og projektperioder, hvor kursisterne arbejder individuelt eller i grupper. Der skal være sammenhæng mellem kurser og projekter. Klasseundervisning og kursusforløb giver teoretiske og praktiske redskaber, som kursisterne kan bruge i projekter.

Ved afslutningen af undervisningsperioden gennemfører kursisterne et selvstændigt, individuelt eksamensprojekt, hvor kursisterne arbejder ud fra en problemformulering, som faglæreren formulerer. Læreren optræder som vejleder.

Der arbejdes sammenhængende med praktiske og teoretiske elementer. Der arbejdes praktisk med enkel billedkommunikation og med at visualisere de teoretiske elementer, ligesom de teoretiske refleksioner i forbindelse med det praktiske arbejde altid fastholdes i noteform.

Fælles for alle arbejdsformer er, at processen og opgaveløsninger, det vil sige research, valg, fravalg og resultater, skal samles i en portfolio. Skriftlige opgaver, billedmateriale og litteratur samles ligeledes i portfolioen.

Resultaterne af undervisningen præsenteres uden for billedkunstlokalerne i form af udstillinger eller præsentationer, der viser kursisternes kompetence til at kommunikere om og ved hjælp af visuelle udtryk.

3.3. It

It bruges i undervisningen som kommunikationsmiddel, som udtryksmiddel, som billedreproduktivt medie, som informationssøgning og som kunstnerisk billedmedie.

3.4. Samspil med andre fag

Billedkunst er omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene.

I billedkunst trænes visuelle kompetencer og billedkommunikation, som kvalificerer kursisternes brug af billeder i andre fag.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Kursistens arbejde, progression og selvevaluering fastholdes i portfolioen.

Med udgangspunkt i portfolioen vurderes kursistens arbejde løbende i forhold til de stillede opgaver. Kursisten redigerer sin portfolio, så teoretiske og praktiske problemformuleringer, researchmateriale og opgaveløsninger tydeligt formidles.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve, som består af to dele:

- 1) en prøve i eksaminandens eksamensprojekt
- 2) en prøve i det teoretisk analytiske stof på grundlag af en opgave, som tager udgangspunkt i eksaminandens portfolio, jf. pkt. 3.2.

Eksaminanden vælger rækkefølgen eller kan vælge at flette de to dele sammen.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Forberedelsestiden er ca. 60 minutter pr. eksaminand.

Prøvedelen i eksaminandens eksamensprojekt

Grundlaget for denne del af prøven er eksaminandens eksamensprojekt. Denne del af eksaminationen består af et indledende oplæg, hvor eksaminanden redegør for og diskuterer centrale elementer i projektet, samt af en uddybende samtale mellem eksaminand og eksaminator om eksaminandens projekt.

Eksaminationstiden er maksimalt 10 minutter for denne del af prøven.

Prøvedelen i det teoretisk analytiske stof på grundlag af eksaminandens portfolio

Opgaven formuleres af eksaminator inden for et emne, der er valgt således, at eksaminanden kan inddrage eksempler på tværs af portfolioen, jf. pkt. 3.2. Eksemplerne er dels fremstillet af eksaminanden, dels fotografier eller reproduktioner af eksempler fremstillet af andre.

Eksaminanden besvarer opgaven med udgangspunkt i portfolioens indhold. Besvarelsen uddybes i en efterfølgende samtale mellem eksaminand og eksaminator.

Selvstuderende

Til prøven har eksaminanderne lavet en portfolio, som er i overensstemmelse med læreplanens krav. Portfolioen indeholder en samling selvavede arbejder, reproduktioner eller værker lavet af andre samt relevant litteratur. Portfolioen skal indeholde materiale, så eksaminanderne kan vise, at de har opnået de nødvendige faglige mål, jf. pkt. 2.1., og portfolioen skal have den bredde, der nævnes i læreplanens afsnit om kernestoffet, jf. pkt. 2.2., samt supplerende stof, jf. pkt. 2.3.

Prøven foregår i øvrigt som beskrevet i læreplanen, jf. pkt. 4.2.

Eksaminator formulerer én eksamensopgave på grundlag af portfolioens indhold.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved bedømmelsen af den mundtlige prøve i eksaminandens eksamensprojekt lægges desuden vægt på eksamensprojektets idé og udførelse i forhold til den opstillede problemformulering.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Bilag 8**Dans C - toårigt hf, juni 2013****1. Identitet og formål****1.1. Identitet**

Faget beskæftiger sig med dans som kropsligt og kulturelt fænomen og inkluderer således kunstneriske, populære såvel som folkelige danseformer. Faget har såvel en teoretisk som en praktisk dimension, der bygger på en europæisk kulturarv og dens globale relationer. Faget bygger på den aktuelle dansevidenskab, som åbner for samspil med andre fag.

1.2. Formål

Faget bidrager til uddannelsens overordnede målsætning ved, at kursisterne opnår grundlæggende færdigheder i at danse samt at improvisere, koreografere og analysere dans. Der lægges vægt på, at kursisterne opnår evne til at kombinere teori og dansepraksis på en reflekteret måde.

2. Faglige mål og fagligt indhold**2.1. Faglige mål**

Kursisterne skal kunne:

- skabe, udføre og analysere forskellige former for dans
- udføre dansetrin og bevægelser og analysere dem formelt
- redegøre for betydningsfulde danseformer i Europa og se dem i et kulturelt perspektiv
- anvende begreber fra danseteori
- anvende og forstå dansegenrer og dansekulturer i sammenhæng med historien
- kunne reflektere over det sansemæssigt erfarede.

2.2. Kernestof

Kernestoffet er:

- praktisk og analytisk arbejde med sceniske og sociale danseformer
- danseimprovisation og komposition
- grundlæggende begreber fra danseteknik og danseteori
- to dansehistoriske perioder: én før og én efter 1950
- dans i kulturelle sammenhænge.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof i faget dans skal perspektivere og uddybe kernestoffet og i det hele taget udvide den faglige horisont, så kursisterne kan leve op til de faglige mål.

3. Tilrettelæggelse**3.1. Didaktiske principper**

Der lægges i undervisningen vægt på, at fagets discipliner opleves som en helhed. Det teoretiske arbejde sker med stadig henblik på det praktiske og det praktiske arbejde med stadig inddragelse af det teoretiske i en stræben mod udvidelse af kursisters erkendelse af dans som kulturfag. På denne måde øges kursisters refleksionsniveau.

I kraft af den væsentlige rolle, som sanselig orientering spiller i faget, skal den kropslige udfoldelse og refleksionen over denne være i fokus. Med henblik på fagets formål organiseres undervisningen, så der er gode muligheder for at udvikle relevante kompetencer baseret på denne sansemæssige orientering.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen organiseres som temaer og projekter, hvor flere elementer i faget indgår. Projekt- og temaundervisning veksler med kursusperioder, hvor der arbejdes systematisk med den nødvendige grundviden i de enkelte discipliner. Kursisterne skal i ca. 50 pct. af fagets uddannelsestid arbejde kropsligt med udøvelsen af dans: solo, par og gruppedanse såvel som basal improvisation og koreografi.

Kursisterne skal i forbindelse med et danseprojekt udarbejde en synopsis til dokumentation af arbejdets resultater og af arbejdsprocessen. Det skriftlige arbejdes funktion er primært at uddybe kursistersnes faglige kompetencer inden for centrale dele af faget.

Virksomhedsbesøg og besøg af gæstelærere skal være en del af fagets aktivitetsformer.

3.3. It

It skal indgå i fagets teoretiske og praktiske dimensioner, som kursisterne stifter bekendtskab med i moderne dansenotationsprogrammer, computerteknik som led i performance, video som arbejdsredskab etc.

3.4. Samspil med andre fag

Undervisningen i valgfaget dans tilrettelægges, således at kursisterne får mulighed for at anvende kompetencer og relevant viden, som de opnår i andre fag eller faggrupper. Dette skal ske på en sådan måde, så de bidrager til perspektivering af stoffet og belysning af dansens almindelige sider.

Med sin projektorienterede og praksisbaserede læring kan dans forholdsvis nemt integreres i tværfaglige projektforsløb med samtlige andre fag.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

De faglige mål er grundlaget for den løbende evaluering af kursistersnes standpunkt i særdeleshed og undervisningen som helhed. Disse mål skal således altid være grundlaget for den løbende mundtlige og skriftlige evaluering. Det grundlæggende og gennemgående spørgsmål er derfor: Hvorledes er kursistersnes standpunkt i forhold til de faglige mål og delmål? For at evalueringen kan blive tilstrækkelig differentieret, skal faggruppen på uddannelsesinstitutionen med udgangspunkt i de faglige mål udarbejde delmål og præsentere dem for kursisterne ved undervisningens begyndelse.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve bestående af to dele med en samlet varighed på ca. 24 minutter pr. eksaminand.

Første del af prøven er en præsentation af gruppens danseprojekt. Præsentationen skal vare mindst et minut pr. eksaminand, og hele præsentationen må højst vare 10 minutter. Gruppen har en størrelse på mellem to og otte kursister. Der foregår ingen eksamination under denne del af prøven. Ved præsentationen kan gruppen anvende et begrænset antal hjælpere, hvis indsats skal fremstå klart for eksaminator og censor.

Anden del af prøven er individuel. Den tager udgangspunkt i ikke gennemgået materiale og sættes i relation til eksaminandens eget danseprojekt med synopsis, jf. pkt. 3.2., og gennemgået stof. Denne del af prøven har en varighed på ca. 20 minutter, og der gives en forberedelsestid på ca. 20 minutter. Prøven består i et kort oplæg fra eksaminanden og en efterfølgende samtale med eksaminator. Prøvematerialet kan bestå af op til flere dele og kan være billeder, småtekster og/eller op til et minuts videocitater. Materialet vælges af eksaminator og skal – i det omfang, oplysningerne er kendt – forsynes med data som

f.eks. opførelsessted og årstal samt titel og eventuelt forfatter. Ved brudstykker vedlægges eventuelt et kort resumé.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens praktiske og mundtlige præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved *første del af prøven* lægges der vægt på:

- danseteknisk udførelse af koreografien
- eksaminandens evne til koreografisk arbejde.

Ved *anden del af prøven* lægges der vægt på:

- eksaminandens evne til selvstændigt at disponere sin fremlæggelse
- eksaminandens detaljerede beskrivelse og analyse af materialet
- eksaminandens evne til at trække linjer til gennemgået stof
- eksaminandens evne til at gå i dialog med eksaminator og censor
- eksaminandens evne til at formidle præcist, nuanceret og detaljeret
- eksaminandens indsigt i og bevidsthed om projektets idé og udførelse

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Bilag 9**Dansk A - toårigt hf, juni 2013****1. Identitet og formål****1.1. Identitet**

Fagets kerne er dansk sprog, litteratur og kommunikation. I arbejdet med dansk sprog og dansksprogede tekster i en mangfoldighed af genrer og medier forbindes sprog, kultur, historie, æstetik og kommunikation. Det er karakteristisk, at de litterære, de sproglige og de kommunikative aktiviteter indgår i et tæt samspil i både den receptive og den produktive dimension af faget.

1.2. Formål

Danskfaget tjener på en gang et dannelsesmæssigt og et studieforberedende formål.

I et praksis- og anvendelsesorienteret arbejde med fiktive og ikke-fiktive tekster i alle medier, skærpes kursistens kritisk-analytiske sans for at afdække teksternes betydning. Dermed bidrager faget til både at udvide kursisternes danneshorisont og at styrke deres evne til at håndtere informationer, gå bag om ordene og forstå deres indhold og nuancer. Kritisk-analytisk sans og beherskelsen af et sikkert sprogligt udtryk fremmer kursistens muligheder for at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, globalt orienteret samfund.

2. Faglige mål og fagligt indhold**2.1. Faglige mål**

Kursisterne skal kunne:

- udtrykke sig præcist, nuanceret og formidlingsbevidst såvel mundtligt som skriftligt
- beherske skriftsprogets normer for korrekthed og anvende grammatikkens og stilistikkens grundbegreber
- demonstrere indblik i sprogets funktion og variation, herunder dets samspil med kultur og samfund
- anvende centrale mundtlige fremstillingsformer (herunder holde oplæg og argumentere for et synspunkt) med formidlingsbevidsthed
- anvende centrale skriftlige fremstillingsformer (herunder redegørelse, diskussion, analyse og fortolkning) med formidlingsbevidsthed.
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- analysere og vurdere primært ikke-fiktive tekster i alle medier
- analysere, fortolke og perspektivere primært fiktive tekster i alle medier
- demonstrere viden om træk af den danske litteraturs historie med eksempler på samspillet mellem tekst, kultur og samfund
- demonstrere kendskab til og forholde sig til det moderne mediebillede, herunder kunne analysere og vurdere teksters kommunikative betydning samt mediets rolle i kommunikationen
- navigere og udvælge information i skærmbaserede tekster med et fagligt fokus.

2.2. Kernestof

Til kernestoffet hører det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde, som skønsmæssigt vægtes i forholdet 2:2:1. De tre stofområder indgår i et tæt samspil i undervisningen.

Kernestoffet er følgende:

Det sproglige stofområde

Det sproglige stofområde har som sit genstandsfelt et genremæssigt varieret udvalg af tekster, talte såvel som trykte, hvorpå der kan anlægges en sproganalytisk tilgang.

Her arbejdes blandt andet med:

- sprogiagttagelse, herunder grammatik og stilistik
- argumentationsanalyse
- retorisk analyse
- kommunikationsanalyse.

Det litterære stofområde

Det litterære stofområde har som sit genstandsfelt et historisk bredt og genremæssigt varieret udvalg af primært skønlitterære tekster fra de sidste 1000 år. Teksterne består af dansksprogede tekster suppleret med norske og svenske tekster på originalsprog og verdenslitteratur i oversættelse.

Teksterne læses med vægt på deres betydning og funktion i samtiden og i eftertiden.

I stofområdet indgår:

- folkeviser, eventyr, salme og komedie
- tekster fra oplysningstid og romantik
- et historisk bredt og genremæssigt varieret udvalg af tekster fra 1870 til i dag, herunder realistiske og modernistiske tekster
- mindst fem værker inden for kategorierne roman, drama, novellesamling, digtsamling og ræsonnerende prosa. Værkerne skal have en historisk og genremæssig spredning. To af værkerne læses individuelt i tilknytning til et fagligt forløb. Kursisterne dokumenterer mundtligt eller skriftligt deres arbejde med hvert af disse værker.
- mindst en tekst fra hver af forfatterne: Ludvig Holberg, Adam Oehlenschläger, N.F.S. Grundtvig, Steen St. Blicher, H.C. Andersen, Herman Bang, Henrik Pontoppidan, Johannes V. Jensen, Martin Andersen Nexø, Tom Kristensen, Karen Blixen, Martin A. Hansen, Peter Seeberg og Klaus Rifbjerg.

Her arbejdes blandt andet med:

- genrebegreber
- litteraturteori og litterær metode
- litteratur-, kultur- og bevidsthedshistoriske fremstillinger.

Det mediemæssige stofområde

Det mediemæssige stofområde har som sit genstandsfelt medietekster i trykte såvel som elektroniske medier, herunder aviser, radio, tv, film, websites og interaktive medier.

I stofområdet indgår:

- nyhedstekster
- dokumentartekster
- fiktionstekster
- visuelle udtryksformer
- et værk i form af et større afrundet medieprodukt.

Her arbejdes blandt andet med:

- nyhedskriterier
- fiktions- og faktakoder i stofområdets teksttyper.

Mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed

I denne del af kernestoffet indgår:

- et forløb om mundtlighed
- et forløb om skriftlighed
- mundtlige oplæg og tekstproduktion.

Arbejdet med mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed skal sætte kursisterne i stand til at udtrykke sig præcist, nuanceret og formidlingsbevidst. Der arbejdes med en vifte af mundtlige og skriftlige formidlingsformer, hvoraf nogle rækker ind i andre fag.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffet. Undervisningen i det supplerende stof optager ca. 15 pct. af fagets uddannelsestid.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

I undervisningen indgår de faglige kompetencer i et samspil inden for og på tværs af de tre stofområder, det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde. Specielt indgår det sproglige arbejde som et integreret led i tekstlæsningen, idet der i særlig grad lægges vægt på den brugs- og mediemæssige sammenhæng, som teksterne indgår i.

I undervisningen perspektiveres teksterne historisk og systematisk med blik for deres funktion i såvel en samtidig som en nutidig sammenhæng.

3.2. Arbejdsformer

Der inddrages en bred vifte af arbejdsformer.

Det skriftlige arbejde spænder fra mindre skriveøvelser, som træner delkompetencer og afgrænsede skrivehandlinger, til større genredefinerede opgaver, hvor kursisterne i en sammenhængende og formidlingsbevidst fremstilling forholder sig analyserende, diskuterende eller undersøgende til en tekst eller et emne. Der lægges vægt på faglig vejledning i skrivefasen. I tilrettelæggelsen af det skriftlige arbejde indgår et forløb om skriftlighed i uddannelsesforløbets første halvdel (se pkt. 2.2.), hvor kursisterne arbejder med grundlæggende begreber og metoder af betydning for skriveprocessen og det færdige produkt.

Det skriftlige arbejde planlægges, så der er progression og sammenhæng til skriftligt arbejde i andre fag. Sammenhængen til andre fag kan etableres på et indholdsmæssigt så vel som på et formmæssigt plan.

Det mundtlige arbejde fokuserer på kursistens mundtlige udtryksfærdighed i forskellige kommunikationssituationer. I tilrettelæggelsen indgår et forløb om mundtlighed i uddannelsesforløbets første halvdel (se pkt. 2.2.), hvor kursisterne arbejder med forskellige mundtlige genrer. Kursisterne præsenteres her for egnede teknikker og redskaber i forbindelse med forberedelse, afvikling og evaluering af mundtlige fremstillinger.

3.3. It

Der lægges vægt på inddragelse af it i undervisningen i forbindelse med:

- skriveundervisningen og i arbejdet med præsentationsstøttede mundtlige oplæg
- informationssøgning
- arbejdet med tekster, som ikke foreligger i trykt form.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof udvælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige mellem fagene.

På toårigt hf styrkes de danskfaglige mål gennem et fagligt samspil, idet faget perspektiveres til kernestof eller supplerende stof i andre fag fra hf's fagrække.

På enkeltfags-hf tilgodeses det faglige samspil i det omfang, som tilrettelæggelsen muliggør.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

De gennemførte forløb evalueres løbende med henblik på at give lærer og kursist viden om det faglige standpunkt og på at fastlægge det efterfølgende arbejde. Der gøres brug af forskellige evalueringsformer, herunder:

- portfolioevaluering, eventuelt med elektroniske portfolioer, hvori indgår besvarelser af større og mindre skriveopgaver
- mundtlige oplæg
- mindre skriftlige prøver.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en centralt stillet skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Prøven har en varighed af seks timer, hvoraf den første halvanden time afvikles i grupper. Eksaminanden vælger mellem et antal opgaver stillet på grundlag af et tekst-/billedmateriale. Opgaverne stilles i forlængelse af fagets tre stofområder.

Den mundtlige prøve

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid. Prøvematerialet vælges af eksaminator.

Eksamensspørgsmålene fordeles skønsmæssigt over det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde i størrelsesordenen 2:2:1.

Eksamensspørgsmålet har et fokus i et af stofområderne og består af en eller flere tekster samt instrukser om, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne. Teksternes samlede omfang må ikke overskride otte normalsider eller 12 minutters afspillet tekst. En normalside består af 1300 bogstaver, svarende til ca. 1350 tegn. Såvel kendte som ukendte tekster kan indgå, men mindst én tekst skal være ukendt.

Tekster må gerne genbruges, hvis de tilhørende instrukser ikke er identiske.

Eksaminanden indleder med et mundtligt oplæg på ca. 10 minutter. Eksaminationen former sig videre som en faglig samtale om det trukne eksamensspørgsmål. I samtalen perspektiveres til det øvrige læste stof.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den skriftlige prøve lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- skriftlig fremstilling
- at besvare den stillede opgave
- relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode
- genre- og formidlingsbevidsthed.

Ved den mundtlige prøve lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- mundtlig fremstilling
- at besvare den stillede opgave
- relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode.

Ved begge prøver gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens præstation.

Bilag 10**Design C - toårigt hf, juni 2013****1. Identitet og formål****1.1. Identitet**

Designs genstandsområde er produktdesign, kommunikationsdesign og design af fysiske omgivelser, der ses som et samspil mellem form, funktion og kommunikation.

Faget defineres som procesorienteret, bevidst problemløsning, der ses i historisk og samfundsmæssig sammenhæng.

Designanalyse er det element, der etablerer sammenhæng mellem fagets praktiske og teoretiske side. Med analyse under den praktiske designproces kvalificeres en forståelse for professionel design som proces og resultat, ligesom analyse af professionelt design skærper en bevidsthed om designprocessen i praksis.

I de gymnasiale uddannelser baseres designundervisningen på projekter, der integrerer praktiske og teoretiske dimensioner.

1.2. Formål

Kursisterne skal tilegne sig de basale designmæssige kompetencer, som er forudsætning for den praktiske gennemførelse af en designproces, og som gør dem i stand til at analysere og vurdere den designede omverden.

Faget skal med sin strukturering af en problemløsende arbejdsproces give kursisterne en metode, som de kan anvende til løsning af opgaver i andre fag i den gymnasiale uddannelse og i videregående uddannelsesforløb.

Undervisningen skal give bevidsthed om designs rolle i en globaliseret verden, som led i en international kommunikation og som metode til løsning af lokalt betingede problemstillinger.

2. Faglige mål og fagligt indhold**2.1. Faglige mål**

Kursisterne skal kunne:

Generelt

- analysere og vurdere design som proces og resultat
- visuelt og mundtligt formidle en designproces, designløsninger og designanalyse.

Designproces

- identificere et designproblem og gennemføre en designproces
- generere designidéer
- foretage, dokumentere og begrunde valg i en designproces
- undersøge et designproblem og designløsninger ud fra forskellige parametre, og ved hjælp af forskellige metoder som nævnt i kernestoffet
- kombinere resultaterne af idégenerering og nogle undersøgelser i et konkret designprojekt
- detaljere nogle få aspekter af et designprojekt eller et element af et designprojekt
- præsentere et designprojekt
- være i stand til at bevæge sig mellem praksis og teori, det abstrakte og det konkrete, mellem helhed og detaljer, mellem det kendte og det endnu ukendte.

2.2. Kernestof

Kernestoffet er følgende:

Genstandsfelt

- produktdesign
- kommunikationsdesign
- design af fysiske omgivelser.

Designteori

- designprocessens elementer på et beskrivende niveau
- designhistorie, historisk fokus på design fremstillet i perioden fra modernismen til i dag.

Visualiseringsmetoder på elementært formidlende niveau

- 2D- og 3D-skitsering
- modelbygning
- desktoppublishing.

Researchmetoder på elementært niveau i sammenhæng med konkrete processer

- undersøgelse af faglitteratur eller hjemmesider
- mindst en metode til undersøgelse af forskellige interesser herunder brugeren
- produktanalyse.

Designparametre

- form, funktion og kommunikation er fagets overordnede centrale parametre, der indgår i alle forløb
- parametrene rum, materiale, æstetik, målgrupper, produktion, konstruktion, teknologi, miljø, samfund, økonomi, etik og kultur indgår i undervisningen på et elementært niveau; disse parametre er nuanceringer af og suppleringer til de overordnede parametre og inddrages i forløb, hvor de er relevante.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Kursisterne kan kun opfylde de faglige mål ved at supplere kernestoffet med designeksempler, som kursisterne selv vælger. De valgte projekter og samspil med andre fag gør, at nogle designparametre b) nævnt under kernestof inddrages i undervisningen på et højere niveau.

3. Tilrettelæggelse**3.1. Didaktiske principper**

Den primære undervisningsform er induktiv, således at kursisterne tilegner sig de faglige praktiske og teoretiske kompetencer i projektarbejdet. Kursisterne opnår kompetencerne gennem deres erfaring med egne projekter og gennem beskæftigelse med professionelt udført design.

Projekterne skal tilrettelægges, så kursisterne i stigende grad kan vise selvstændigt initiativ i identificeringen af en designmæssig problemstilling samt i formulering og løsning af den. Læreren fungerer i stigende grad som sparringspartner og vejleder i denne proces.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen veksler mellem projektperioder og korte kursusforløb, der skaber redskabsmæssige forudsætninger for at gennemføre en designproces.

Kursisternes arbejde, progression og selvevaluering fastholdes i en portfolio.

Kursisten redigerer denne, så teoretiske og praktiske researchmaterialer og løste opgaver tydeligt fremgår. Kursisterne arbejder både individuelt og i grupper. Ved gruppearbejder skal den enkelte kursist udfærdige en individuel dokumentation i sin portofolio af sit arbejde i projektforløbet.

Der indgår eksterne aktiviteter i form af besøg på tegnestuer, virksomheder, udstillinger eller tilsvarende.

3.3. It

It er et fundamentalt arbejdsredskab i designprocessens forskellige faser. Kursisterne anvender it i forbindelse med research, efterprøvning af idéer, visualisering og formidling.

3.4. Samspil med andre fag

Design er omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

I designprojekterne indgår løbende evaluering som en naturlig del af processen. Der foregår dels evalueringer i form af samtaler undervejs, som inddrager hele holdet, dele af holdet eller den enkelte kursist, og der finder en evaluering sted under den afsluttende præsentation af det enkelte projekt.

Med udgangspunkt i portfolioen vurderes kursisternes arbejde løbende i forhold til de stillede opgaver.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en mundtlig prøve. Kursets leder vælger for det enkelte hold én af nedenstående to prøveformer:

Prøveform a)

Mundtlig prøve på grundlag af en præsentationsopgave stillet af eksaminator.

Opgaven tager udgangspunkt i eksaminandens portfolio, jf. pkt. 3.2. Opgaven stilles inden for et emne, der er udvalgt af eksaminanden og godkendt af eksaminator. Emnet skal være valgt således, at eksaminanden kan inddrage eksempler på tværs af portfolioen og på tværs af mindst to discipliner af genstandsfelterne produktdesign, kommunikationsdesign og design af fysiske omgivelser.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter. Der gives ca. 48 timers forberedelsestid, dog ikke mindre end 48 timer. I forberedelsestiden udvælger eksaminanden materialer fra portfolioen og forbereder med udgangspunkt heri en præsentation på grundlag af den stillede opgave.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation. Eksaminationen former sig derefter som en uddybende samtale. Eksaminandens præsentation udgør op til halvdelen af eksaminationstiden.

Prøveform b)

Mundtlig prøve på grundlag af en opgave, som tager udgangspunkt i eksaminandens portfolio. Eksamensopgaven formuleres af eksaminator. Eksamensopgaven formuleres således, at eksaminanden kan inddrage eksempler på tværs af portfolioen og på tværs af disciplinerne produktdesign, kommunikationsdesign og design af fysiske omgivelser.

På et eksamenshold må opgaverne bruges tre gange.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Den enkelte eksamensopgave besvares ved hjælp af eksempler fra eksaminandens portfolio, jf. pkt. 3.2. Eksemplerne er dels fremstillet af eksaminanden, dels fotografier eller reproduktioner af eksempler, fremstillet af andre.

Eksaminanden besvarer opgaven med udgangspunkt i portfolioens indhold. Besvarelsen uddybes i en efterfølgende samtale.

Hele portfolioen kan inddrages i eksaminationen.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Hvis eksamensform a) er valgt, bedømmes desuden præsentationens kvalitet i kommunikativ henseende.

Der gives én samlet karakter. Karakteren gives alene på grundlag af eksaminandens præstation i prøvesituationen.

Bilag 11**Dramatik C – toårigt hf, juni 2013****1. Identitet og formål****1.1. Identitet**

Dramatik er et fag, som forbinder de skabende processer i drama og teater med overvejelser over de æstetiske resultater. Det betyder, at vi beskæftiger os med at skabe, forstå og reflektere over forskellige former for scenekunst i en aktuel eller historisk kontekst.

Stoffet er menneskelige handlinger og relationer, der ofte er præget af konflikter. Udtryksmidlerne er dramaets og scenekunstens: krop, stemme, sprog og tekniske virkemidler.

Overvejelserne over de æstetiske resultater går fra en beskrivelse og forståelse af de skabende processer til analyse, fortolkning og perspektivering af teaterforestillingen og andre performative udtryk.

1.2. Formål

Faget dramatik bidrager til uddannelsens overordnede målsætning ved, at kursisterne opnår såvel grundlæggende færdigheder i at skabe, realisere og analysere sceniske udtryk som handlekraft til at udvikle og virkeliggøre egne idéer - herunder at indgå i forpligtende samarbejder om realisation af idéerne for en defineret målgruppe.

Der lægges vægt dels på kursisternes færdighed i at analysere og vurdere såvel processen som resultatet, dels på deres evne til at kombinere teori og dramatisk praksis på en reflekteret måde. Kursisterne tilegner sig færdigheder og viden om udvalgte former for drama og teater og disse kunstformers betydning for menneskelig erkendelse og udvikling.

I arbejdet med drama og teater og gennem inddragelse af kompetencer fra andre fag udvikler kursisterne forståelse for relationerne mellem den europæiske og den globale kunst og kultur.

2. Faglige mål og fagligt indhold**2.1. Faglige mål**

Kursisterne skal kunne:

- skabe og forstå konkrete sceniske udtryk og spil
- forstå og anvende centrale begreber fra drama og teater
- anvende dramaets og teatrets teknikker i problemløsning og idéudvikling
- reflektere over den skabende proces og produktet
- forstå og anvende udvalgte teorier om europæisk drama og teater og se dem i en kulturhistorisk sammenhæng
- arbejde kreativt, innovativt og selvstændigt i samspil med andre.

2.2. Kernestof

Kernestoffet er:

- grundlæggende principper for udvikling og realisation af en idé
- grundlæggende principper for at skabe et spil for eller med andre, med eller uden en tekst
- grundlæggende begreber, teknikker og metoder i arbejdet med fysiske udtryk, dialoger, improvisation og rollespil
- to teaterhistoriske perioder – én før og én efter år 1900.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof i faget dramatik skal perspektivere og uddybe kernestoffet og i det hele taget åbne for ny erkendelse og samspil med andre fag, så kursisterne kan leve op til de faglige mål.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen tilrettelægges, således at der i alle forløb er en integration mellem det praktisk-eksperimenterende og teoretisk-analyserende arbejde og under hensyntagen til, at faget skal give kursisterne sans for drama og teater som måder at opleve, tænke, udforske og fremstille virkeligheden på.

Kursisternes faglige læring opbygges ud fra to forskellige iagttagelsespositioner, den ene når de som deltagere i en øvelse eller realisation får konkrete erfaringer med et stof, den anden når de som tilskuere iagttager, giver respons, analyserer og reflekterer. På den måde bygger undervisningen bro mellem det skabende og det videnskabelige.

Faget har berøringsflader med såvel alle andre humanistiske fag som samfundsfagene og nogle af de naturvidenskabelige fag. Det er derfor væsentligt, at undervisningen tilrettelægges, så kursisterne får mulighed for at inddrage den faglige viden og de kompetencer, som de opnår i andre fag.

For at styrke kursisternes forståelse for kvalitet skal der indgå forløb, hvor kursisterne møder det professionelle miljø enten som tilskuere eller i et samarbejde.

3.2. Arbejdsformer

Progressionen i undervisningen går fra arbejdet med enkle øvelser og realisationer af idéer eller tekster over mindre projekter og korte kursusforløb til et selvstændigt projektarbejde.

Den indledende fase vil være præget af lærerstyring og af, at hele holdet arbejder med fælles problemstillinger, mens der i de mindre projekter veksles mellem lærerstyring og kursisternes selvstændige arbejde i mindre grupper.

I projektarbejdet, som præsenteres ved den afsluttende prøve, skal kursisterne individuelt eller i grupper lave en mindre produktion, herunder formulere en idé og realisere den for eller med en defineret målgruppe. I denne fase er lærerens rolle den konstruktivt kritiske vejleder og kommentator.

Produktionen dokumenteres løbende i en logbog, der skal forklare og argumentere for gruppens idé, beskrive og reflektere over realisationsprocessen, over målgruppens reaktioner og vurdere proces og produkt.

Hver kursist skal dels udvælge materialer (f.eks. fotos, skitser, citater og korte anmeldelser), dels gøre sig nogle faglige, personligt funderede overvejelser over centrale elementer fra hvert af de ca. fem større undervisningsforløb og samle dem i en portfolio, der kan belyse kursistens faglige udvikling. Den tid, der anvendes på portfolioarbejdet skal afpasses efter, at der er tale om et hjælpemiddel til at nå de faglige mål.

Hvis faget har fået tillagt kursisttid skal det skriftlige arbejde planlægges, så der er progression og sammenhæng til skriftligt arbejde i de øvrige fag.

3.3. It

Kursisterne skal bruge elektronisk kommunikation og vidensdeling, ligesom de skal indsamle, bearbejde og vurdere information fra forskellige kilder, herunder internettet.

3.4. Samspil med andre fag

Dramatik er omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene.

Som praktisk-musisk fag i 1. hf skal undervisningen tilrettelægges, således at et samspil med andre fag indgår.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Kursisternes evne til at arbejde med de praktisk-eksperimenterende dele af faget og forstå og formidle de teoretisk-analyserende elementer er sammen med kursisternes portfolioer basis for den løbende evaluering.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve, som består af to dele. Den varer ca. 30 minutter pr. eksaminand og fordeles med ca. halvdelen af tiden til hver af prøvens to dele.

Den *første, praktiske del* er en prøve i evnen til at udvikle og realisere en idé, baseret på det afsluttende projekt, jf. pkt. 3.2. Prøven består af en gruppevis eller individuel præsentation af (dele af) det afsluttende projekt. Gruppen kan bestå af indtil fem eksaminander. Prøvens varighed er fire til seks minutter gange antallet af gruppemedlemmer. Der gennemføres ingen bedømmelse under denne del af prøven. Ved præsentationen kan eksaminanderne anvende enkelte hjælpere, hvis indsats skal fremstå klart for eksaminator og censor. Hjælpere deltager ikke i samtalen og bedømmes ikke ved prøven.

Efter præsentationen gennemføres en faglig samtale mellem eksaminand(er) og eksaminator med henblik på en forståelse af projektet i sig selv og set i et større perspektiv. Kursets leder beslutter, om den faglige samtale foregår individuelt eller gruppevis. Når faglige forhold gør det nødvendigt, undtager kursets leder en eksaminand fra gruppevis samtale.

Den *anden del* er en individuel prøve uden forberedelsestid. Denne gennemføres som en af eksaminator ledet perspektiverende faglig samtale, hvor andre dele af kernestoffet og eksaminandens portfolio, jf. pkt. 3.2., inddrages. Portfolioen indgår ikke i bedømmelsesgrundlaget ved prøven.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der indgår følgende momenter i bedømmelsen på grundlag af en helhedsbedømmelse af eksaminandens afsluttende projekt og den mundtlige præstation:

- projektets kompleksitet og sværhedsgrad
- graden af gennemarbejdelse
- eksaminandens evne til at kommunikere til målgruppen.
- eksaminandens overblik og detaljerede forståelse af projektet
- eksaminandens evne til at reflektere og perspektivere til relevante teorier og historie
- eksaminandens evne til under samtalen at udfolde nye sider af projektet.

Bedømmelsen er individuel, og der gives én karakter på grundlag af en helhedsbedømmelse af eksaminandens samlede præstation.

Bilag 12**Engelsk B - toårigt hf, juni 2013****1. Identitet og formål****1.1. Identitet**

Engelsk er et færdighedsfag, et vidensfag og et kulturfag. Faget beskæftiger sig med engelsk sprog, engelsksprogede kulturer og globale forhold. Faget omfatter anvendelse af engelsk i skrift og tale og en viden om fagets stofområder.

1.2. Formål

Det er formålet med undervisningen, at kursisterne i faget engelsk opnår evne til at forstå og anvende det engelske sprog, således at de kan orientere sig og agere i en globaliseret verden. Det er derud over formålet, at kursisterne opnår viden om britiske, amerikanske og andre engelsksprogede landes samfundsforhold og kulturer, og at deres forståelse af egen kulturbaggrund dermed udvikles. Faget skaber grundlag for, at kursisterne kan kommunikere på tværs af kulturelle grænser. Undervisningen i fagets forskellige discipliner bidrager til at udvikle kursisternes sproglige, kulturelle og æstetiske viden og bevidsthed og dermed deres generelle studiekompetence.

2. Faglige mål og fagligt indhold**2.1. Faglige mål**

Kursisterne skal kunne:

- forstå mundtligt og skriftligt engelsk om almene og faglige emner
- beherske et varieret ordforråd, som gør det muligt at deltage i en samtale og diskussion på engelsk
- give en nuanceret, sammenhængende mundtlig og skriftlig fremstilling af et kendt emne på et flydende og hovedsageligt korrekt engelsk
- kunne gøre rede for indhold og synspunkter i forskellige typer engelsksprogede tekster og engelsksproget mediestof, herunder film
- analysere og fortolke litterære tekster, ikke-litterære tekster og mediestof, herunder film
- perspektivere det givne materiale kulturelt, samfundsmæssigt og historisk
- anvende en grundviden om historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i Storbritannien og USA til analyse og perspektivering af aktuelle forhold
- formulere egne synspunkter på engelsk med anvendelse af hensigtsmæssige kommunikationsstrategier
- anvende faglige opslagsværker og øvrige hjælpemidler.

2.2. Kernestof

Kernestoffet er:

- det engelske sprogs grammatik, ortografi og tegnsætning
- udtale, ordforråd og idiomatik
- kommunikationsstrategier, standardsprog og variation
- det engelske sprog som globalt kommunikationssprog
- forskellige typer nyere litterære tekster, ikke-litterære tekster og mediestof, herunder film
- tekstanalytiske begreber
- væsentlige historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i Storbritannien og USA
- historiske og aktuelle forhold i andre dele af den engelsktalende verden.

Litterære tekster, ikke-litterære tekster og mediestof, som indgår i kernestoffet, skal være ubearbejdede og på autentisk engelsk.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof uddyber og perspektiverer kernestoffet og udvider kursisters faglige horisont.

I det supplerende stof indgår tekster og andre udtryksformer fra nyeste tid. Endvidere indgår stof fra andre fagområder og andre verdensdele end de engelsksprogede.

Det supplerende stof skal være skrevet på eller oversat til engelsk.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen skal tage udgangspunkt i et fagligt niveau svarende til kursisters niveau fra grundskolen. Undervisningen tilrettelægges, så der veksles mellem induktivt og deduktivt tilrettelagte forløb.

Arbejdet med sprog, tekst og kultur integreres, således at kursisterne oplever en klar sammenhæng mellem udtryksmåde, stof og kommunikationssituation.

Der skal arbejdes med lytte-, læse- og kommunikationsstrategier og med strategier for fremmedsprogstillegelse. Kursisters egen sprogproduktion i skrift og tale skal prioriteres højt. Undervisning i tekstanalyse og fremmedsprogstillegelse skal tilpasses den faglige progression. Arbejdssproget er primært engelsk.

Uddannelsens anvendelsesorienterede profil indebærer, at undervisningen i fagets sproglige dimension tilrettelægges med vægten på brugen af sproget, og at der arbejdes med sprogets opbygning som et middel til at fremme kommunikative kompetencer og formidlingskompetencer. Den indholdsmæssige side af undervisningen orienteres mod det handlingsanvisende ved: at anvende dele af faget i andre fag, at betragte faget som et redskab til løsning af problemer og at inddrage aktuelle emner, som er relevante for kursistgruppens almindelse og livspraksis.

3.2. Arbejdsformer

Arbejdet med faget organiseres fortrinsvis i emner. Der skal indgå mindst seks emner, som skal have udgangspunkt i fagets kernestof og i det supplerende stof.

Undervisning og arbejdsformer, der fortrinsvis er lærerstyrede, skal gradvist afløses af undervisning og arbejdsformer, der giver kursisterne større selvstændighed og ansvar. Arbejdsformer og metoder skal tilpasses de faglige mål, og det skriftlige og mundtlige arbejde skal varieres, så kursisterne udvikler en nuanceret og fleksibel udtryksfærdighed i både tale og skrift. Endvidere skal arbejdet med fagets forskellige discipliner understøtte kursisters generelle kompetenceudvikling, herunder deres evne til samarbejde og til at arbejde i selvstyrende grupper.

Arbejdet med fagets skriftlige side skal tilrettelægges, så det indgår som støtte for tekst- og emnearbejdet og som støtte for sprogindlæringen. Det skriftlige arbejde skal desuden indgå som selvstændig disciplin og tilrettelægges, så kursisterne udvikler evnen til at beherske det engelske sprogsystem i en fri skriftlig fremstilling og til skriftligt at udtrykke sig klart og nuanceret på hovedsageligt korrekt engelsk.

Undervisningen i skriftlig udtryksfærdighed tilrettelægges, så kursisterne trænes i arbejdet med et bredt spektrum af genrer inden for både trykte tekster og digitale medier. I undervisningen arbejdes med både skriveprocessen, herunder forskellige hensigtsmæssige skrivestrategier, og det færdige produkt og dets kvaliteter.

Det skriftlige arbejde planlægges, så der er progression, og så der så vidt muligt skabes sammenhæng med skriftligt arbejde i andre fag og andre skriftlige prøvetyper. Det korte skriftlige resume på engelsk, som er obligatorisk i den større skriftlige opgave, er én af de skriftlige genrer, der trænes i faget.

3.3. It og elektroniske medier

It og elektroniske medier anvendes med det overordnede formål at fremme kursisters læringsproces og læringsresultat. Integration af elektroniske medier i undervisningen giver kursisterne mulighed for at op-

leve sproget i varierede, autentiske og aktuelle sammenhænge. It anvendes som et af flere redskaber i arbejdet med tekster og i arbejdet med den færdighedsmæssige side af sprogtilegnelsen. Den praktiske anvendelse af it skal desuden styrke kursisternes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale, og kursisterne skal opnå viden om forskellige elektroniske mediers betydning for kommunikationen.

3.4. Samspil med andre fag

Faget er omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene. Den mundtlige og skriftlige sprogfærdighed skal i dette samspil styrkes ved, at kursisterne tilegner sig og formidler dele af det faglige stof på engelsk.

Engelsk skal med udgangspunkt i fagets kernestof og det supplerende stof bidrage til at udbygge og belyse det faglige indhold i og perspektivet på stofområder, som behandles i samspillet.

På hf-enkeltfagtilgodeses det faglige samspil i et omfang, som tilrettelæggelsen muliggør.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Ved undervisningens start og i årets løb skal der foretages evaluering i form af screening eller andre individuelle test for at fastslå den enkelte kursists niveau og progression. For at kursisterne kan få et redskab til at vurdere egen videntilvækst, skal der desuden foretages selvevaluerende test. I evalueringen af det skriftlige arbejde veksles mellem forskellige former for evaluering af det færdige produkt og en procesorienteret evaluering.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en centralt stillet skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Grundlaget for den skriftlige prøve er et todelt centralt stillet opgavesæt. Hele opgavesættet udleveres ved prøvens start.

Prøvens varighed er fem timer. I den første time må computer og faglige hjælpemidler ikke benyttes.

Efter en time indsamles alle besvarelser af første del af opgavesættet, og herefter må eksaminanden benytte alle hjælpemidler til besvarelse af anden del af opgavesættet. Kommunikation med omverdenen er ikke tilladt. Endvidere er brug af internettet ikke tilladt, jf. dog § 15, stk. 2, i den almene eksamensbekendtgørelse.

Den mundtlige prøve

Med udgangspunkt i et ukendt, ubearbejdet materiale, der tematisk er tilknyttet et studeret emne, prøves i præsentation, samtale, tekstforståelse og perspektivering. De emner, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet. Prøvematerialet skal bestå af én eller flere tekster med et samlet omfang på fem til otte normalsider. Omfanget skal tage hensyn til materialets sværhedsgrad og sikre, at de faglige mål kan bedømmes. Mediemateriale i elektronisk form kan inddrages og erstatte trykt tekstmateriale i et omfang svarende til maksimalt 25 pct. af de fem til otte normalsider, som udgør et prøvemateriale.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter. Tekstmaterialet med tilknytning til et af de studerede emner udleveres dagen før prøven, og der gives ca. 24 timers forberedelsestid, dog ikke mindre end 24 timer.

Det samme ukendte prøvemateriale må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme hold.

En normalside er for prosa 1300 bogstaver, svarende til ca. 1350 tegn, for lyrik og drama 30 linjer. Ved anvendelse af elektronisk mediemateriale svarer tre til seks minutters afspilning til én normalside.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved *den skriftlige prøve* lægges der vægt på eksaminandens beherskelse af det engelske sprog, forståelse af forlægget og færdighed i skriftlig fremstilling på engelsk.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af den samlede besvarelse.

Ved *den mundtlige prøve* lægges der vægt på, at eksaminanden på et flydende og hovedsageligt korrekt engelsk kan præsentere, analysere, fortolke/vurdere og perspektivere det ukendte prøvemateriale og anvende den viden, der er opnået i arbejdet med det studerede emne. Endvidere lægges der vægt på evnen til at formidle egne synspunkter og argumenter.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Bilag 13**Idræt C - toårigt hf, juni 2013****1. Identitet og formål****1.1. Identitet**

Det centrale i faget idræt er den fysiske aktivitet, som understøttes af viden fra de natur-, sundheds- og samfundsvidenskabelige samt de humanistiske områder. Gennem tilegnelse af idrætslige færdigheder opnås bevægelsesglæde, viden og erfaringer med kroppen og dens bevægelsesmuligheder. Gennem fysisk aktivitet, træning af idrætslige færdigheder og inddragelse af teori giver faget dels indsigt i den fysiske aktivitets betydning for sundheden, dels forståelse for idrættens kulturelle værdier.

1.2. Formål

Gennem alsidig idrætsundervisning opnår kursisterne såvel god fysisk kapacitet som grundlæggende idrætslige færdigheder og erfaringer med kroppens bevægelsesmuligheder. De opnår forståelse for at kombinere praktiske erfaringer med teoretisk viden i relation til træning og sundhed og opnår således forståelse for betydningen af at være i god fysisk træningstilstand. Undervisningen bidrager til udvikling af kursisternes personlige identitet og sociale kompetencer, og gennem oplevelsen af glæden ved at bevæge sig motiverer faget til en fysisk aktiv livsstil.

2. Faglige mål og fagligt indhold.**2.1. Faglige mål**

Kursisterne skal:

Fokusområde fysisk aktivitet og træning

- gennem alsidig idrætsundervisning opnå god fysisk kapacitet og i den forbindelse kende centrale begreber inden for idrættens discipliner og træning
- beherske grundlæggende idrætslige færdigheder og funktionelle bevægelser
- indgå i udvalgte idrætsdiscipliner og aktiviteter, der tilgodeser færdighedsområderne:
 - a) boldspil
 - b) musik og bevægelse
 - c) klassiske og nye idrætter
- udfærdige og gennemføre et opvarmningsprogram, en fysisk test og et eget fysisk træningsprogram, og i den forbindelse forstå den -fysiske aktivitets og livsstilens betydning for sundhed
- udvikle kropsbevidsthed
- indgå i forskellige typer samarbejdsrelationer og opnå forståelse for såvel egne som andres roller og etiske forhold
- kende til mulighederne for fysisk aktivitet uden for skoleregi.

2.2. Kernestof

Kernestoffet er:

- aktiviteter der fremmer den fysiske kapacitet
- alsidige idrætsdiscipliner og -aktiviteter, der tilgodeser kropsbeherskelse og boldbeherskelse
- grundlæggende principper for træning samt basale idrætsfaglige begreber om træning, livsstil og idrætsvaner
- idrætter der fokuserer på samarbejde og etik og fremmer selvværd.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Ud over kernestoffet indgår supplerende stof, som i samspil med de øvrige fag i fagrækken perspektiverer kernestoffet. Ad den vej udvides kursistersnes faglige horisont, og de bevidstgøres om fagets muligheder.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen skal tage udgangspunkt i et fagligt niveau svarende til kursistersnes niveau fra grundskolen.

Der lægges i undervisningen vægt på, at fagets praktiske discipliner inddrager den nødvendige teori om sammenhængen mellem fysisk aktivitet, træning og sundhed. Alsidigheden i disciplinvalget tilgodeses ved, at færdighedsområderne a, b og c (jf. pkt. 2.1.) hver indgår med mindst 20 pct. af undervisningstiden. Det centrale for faget er den fysiske aktivitet. Teori og træning integreres i den fysiske aktivitet, således at træningsaspektet indgår i undervisningen sammen med den relevante kobling til fagets teoriområder.

I kraft af den rolle, som praktikken spiller for den enkelte kursists faglige og personlige udbytte og deraf følgende motivation for fortsat at dyrke idræt, skal undervisningen tage hensyn til progression, variation, sikkerhed samt til den fysiologiske kønsforskel. Den enkelte kursist deltager således i både kønsdifferenteret og kønsintegreret undervisning.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen organiseres i forløb, der har en sådan længde, at den faglige fordybelse tilgodeses. Det enkelte forløb skal med udgangspunkt i praksis integrere teori og træning i de enkelte lektioner.

Kursisterne skal i perioder arbejde med forløb, der som udgangspunkt kobler praktik og teori og munder ud i et produkt som dokumentation for såvel proces som fagligt resultat. Undervisningen skal ved valg af forløb give kursisterne en alsidig oplevelse af fagets muligheder, og forløbene skal sikre, at begge køn motiveres for fortsat fysisk aktivitet.

De enkelte timer tilrettelægges således, at der i størstedelen af timerne er minimum 20 minutter, hvor den enkelte kursist oplever at være fysisk belastet.

3.3. It

Kursisterne gør brug af it til at skaffe sig viden om sundhed, livsstil og idrætsvaner. It kan inddrages i forbindelse med forskellige testformer og bearbejdelsen heraf samt som kilde til afdækning af mulighederne for at dyrke idræt i fritiden.

3.4. Samspil med andre fag

I det toårige hf indgår faget i tæt samarbejde med den øvrige fagrække i *introduktionskurset*. Faget giver mulighed for samspil med alle fag i fagrækken. Dette samspil sikrer, at kursisterne opnår den nødvendige forståelse af specifikke idrætsfaglige elementer samtidig med, at de bevidstgøres om de videre konsekvenser af fysisk aktivitet og træning i forhold til livsstil, kropsidealer og almindelse.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

De faglige mål er grundlaget for den løbende evaluering i faget. På baggrund af en alsidig kønsintegreret og kønsdifferenteret undervisning gives en helhedsvurdering af kursistsens standpunkt, hvor både idrætslige og sociale færdigheder samt teoretisk viden indgår. Kursistersnes forståelse for at koble teoretisk viden til et personligt træningsprogram skal indgå i vurderingen.

4.2. Prøveform

Der afholdes ikke prøve i faget.

4.3. Bedømmelseskriterier

I forbindelse med den løbende evaluering, herunder vurderingen af kursisternes aktivitetsniveau, oprykning til 2. hf samt det faglige grundlag for valg af B-niveau, anvendes følgende bedømmelseskriterier:

- fysisk kapacitet
- beherskelse af grundlæggende idrætslige færdigheder
- beherskelse af tekniske og taktiske elementer i et alsidigt udvalg af idrætsdiscipliner og aktiviteter inden for de tre færdighedsområder, jf. pkt. 2.1.
- evnen til at arbejde selvstændigt og indgå i samarbejdsrelationer
- evnen til at koble teori med praktik og træning i forbindelse med opvarmning, træningsprogram og undervisningsforløb.

Bilag 14**Kultur- og samfundsfaggruppe - toårigt hf, juni 2013****1. Identitet og formål****1.1. Identitet**

Faggruppen består af fagene historie, religion og samfundsfag. Faggruppen giver grundlæggende indsigt i samspillet mellem den historiske, samfundsmæssige og kulturelle udvikling lokalt, nationalt og internationalt, både hvad angår tilværelsestolkning, de grundlæggende livsvilkår samt individers udfoldelses- og handlemuligheder.

1.2. Formål

Undervisningen skal udvikle kursisternes selv- og omverdensforståelse og derigennem bidrage til at skabe et fagligt fundament for selvstændig stillingtagen og aktiv deltagelse i et moderne, flerkulturelt og demokratisk samfund.

Kursisterne skal opnå viden om og forståelse af væsentlige elementer i den historiske udvikling, det moderne samfunds kompleksitet og dynamik, forskellige religioner, kulturelle værdier og livsanskuelser.

Den sammenhængende indsigt og helhedsforståelse, som kursisterne opnår i arbejdet med fællesfaglige problemformuleringer og ved anvendelsen af begreber, teorier og metoder fra fagene i faggruppen, giver forståelse af sammenhængen mellem fagene i faggruppen og bidrager til at styrke kursisternes studiekompetence.

2. Faglige mål og fagligt indhold**2.1. Faglige mål***Indhold*

Kursisterne skal kunne:

- anvende og kombinere viden og metoder fra faggruppen til at opnå indsigt i historiske, samfundsmæssige og kulturelle sammenhænge med forståelse af det enkelte fags særpræg
- redegøre for forskellige livsanskuelser, religioner og politiske grundholdninger og deres betydning i en historisk og aktuel sammenhæng
- reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende
- diskutere egne og andres kulturelle værdier i forhold til nutidige og fortidige værdier
- anvende viden om centrale epoker til at opnå forståelse af sammenhænge af kulturel og samfundsmæssig art i Danmarkshistorien
- sætte religionerne og deres virkningshistorie i relation til udvalgte aspekter af europæisk kultur og tænkning
- undersøge sammenhænge mellem relevante baggrundsvARIABLE og sociale og kulturelle mønstre.

Metode

Kursisterne skal kunne:

- indsamle, analysere og kritisk anvende forskelligartede materialetyper, herunder tekster, statistik og billedmateriale
- skelne mellem beskrivelse og vurdering og kunne identificere de værdier, der ligger til grund for egne og andres udsagn
- gennemføre en empirisk undersøgelse
- formidle faglige sammenhænge både mundtligt og skriftligt ved anvendelse af faglig terminologi

- argumentere for et synspunkt på et fagligt grundlag og kunne diskutere og vurdere konsekvenserne af synspunktet.

2.2. Fagligt indhold

Undervisningen tager udgangspunkt i fællesfaglige problemformuleringer. Den omfatter såvel fagenes kernestof som supplerende stof, der perspektiverer og uddyber kernestoffet.

Undervisningen gennemføres som fællesfaglige forløb med inddragelse af følgende områder:

- globalisering og kulturmødet
- områdestudium
- identitetsdannelse i traditionelle, moderne og senmoderne samfund
- religiøse og politiske brud i dansk eller europæisk perspektiv
- det gode samfund.

Andre områder kan inddrages til perspektivering af de fællesfaglige emner.

2.2.1. Historie

Kernestoffet er:

- dansk historie og identitet
- hovedlinjerne i europæisk historie fra antikken til i dag
- natur, teknologi og produktion i historisk og nutidigt perspektiv
- styreformer i historisk og nutidigt perspektiv
- ideologiernes kamp i det 20. århundrede
- forholdet mellem den vestlige kulturkreds og den øvrige verden.

2.2.2. Religion

Kernestoffet er:

- kristendom, navnlig med henblik på dens europæiske og danske fremtrædelsesformer. I arbejdet indgår såvel nutidige som bibelske tekster.
- islam, herunder såvel nutidige tekster som tekster fra Koranen, med inddragelse af en europæisk og dansk kontekst
- udvalgte sider af yderligere én religion og religionernes centrale fænomener
- religiøse, etiske eller filosofiske problemstillinger
- religioners samfundsmæssige, politiske og kulturelle betydning i fortid og nutid.

2.2.3. Samfundsfag

Kernestoffet er:

- politiske ideologier
- demokrati, deltagelsesmuligheder, politiske beslutninger og menneskerettigheder
- identitetsdannelse og socialisation
- sociale og kulturelle forskelle, herunder velfærd og fordeling
- økonomiske sammenhænge.

Kernestoffet i samfundsfag kan anvendes på samfundsforhold i Danmark og i andre lande.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen i faggruppen gennemføres som mindst fire fællesfaglige forløb. I fællesfaglige forløb indgår alle tre fag. Undervisningen tager afsæt i konkrete og virkelighedsnære fællesfaglige problemstillinger. Der indgår særfaglige aktiviteter af kortere varighed.

Undervisningen skal være alsidig i valg af problemstillinger, teorier, metoder og synsvinkler. Kursisterne skal inddrages i valg af arbejdsformer. Der skal lægges afgørende vægt på den enkelte kursists muligheder for på et fagligt grundlag at fremføre egne synspunkter, argumenter og vurderinger. I særfaglige perioder vil hovedvægten ligge på arbejdet med grundlæggende viden, begreber og metoder, som kvalificerer de fællesfaglige aktiviteter.

I historie skal følgende aspekter være repræsenteret: Brug og misbrug af historien samt myte og realitet i historien.

Undervisningen skal tilrettelægges således, at der sker en faglig progression i:

- valg af problemstillinger (fra enkle til komplekse)
- metodiske krav (kravene til brug af forskellige materialetyper til at dokumentere faglige sammenhænge)
- kravene til anvendelse af faglige begreber og
- kravene til kursisternes evne til præcis og nuanceret skriftlig og mundtlig formidling.

I planlægningen af det samlede forløb skal tages hensyn til, at religion og samfunds-fag kan vælges som valgfag (B-niveau) på uddannelsens 2. år.

Uddannelsestiden planlægges fleksibelt, således at der gives mulighed for varieret uddannelsestid i de enkelte fag af hensyn til deres deltagelse i de fællesfaglige forløb, jf. de faglige mål.

3.2. Arbejdsformer

I undervisningen skal der anvendes afvekslende og kursistaktiverende arbejdsformer, således at kursisterne får gode muligheder for at dokumentere, formidle og diskutere faglige sammenhænge og synspunkter. Udadvendte aktiviteter, herunder mindre empiriske undersøgelser, skal integreres i undervisningen.

Fællesfaglige problemformuleringer er omdrejningspunktet for det faglige samarbejde, hvor problemstillingerne skal behandles med brug af metoder fra fagene under grundig faglig og metodisk vejledning.

Det skriftlige arbejde skal tilrettelægges så kursisterne prøver forskellige skriftlige arbejdsformer til støtte for den faglige indlæring og formidling, herunder udarbejdelse af synopsen på baggrund af et større materiale.

Der udarbejdes i 1. hf en historieopgave, jf. pkt. 2.2. i bilag 2. Historieopgaven har som formål at opøve kursisterne i at arbejde med og fordybe sig i historiske problemstillinger og herunder inddrage de faglige mål.

3.3. It

Informationsteknologi anvendes til:

- informationssøgning
- træning i kritisk anvendelse af internettets ressourcer
- bearbejdning og formidling
- vidensdeling.

3.4. Samspil med andre fag

Undervisningen kan lægge op til samspil med fag uden for faggruppen med det formål yderligere at uddybe og perspektivere kernestof og anvendelsesaspekter i de tre fag.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Gennem individuel faglig vejledning, brug af test og tilbagemeldinger på skriftligt arbejde skal kursisten undervejs i det samlede forløb bibringes en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt, herunder svage og stærke sider. Endvidere skal der en gang i hvert semester ske en evaluering

af kursistens arbejdsindsats, aktive deltagelse i og ansvarlighed for undervisningen. I forbindelse hermed skal undervisning og fagsamarbejde evalueres af kursister og lærere.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en synopsis.

Når uddannelsestiden i faggruppen er afsluttet, mindst to uger før eksaminandernes sidste undervisningsdag, trækker eksaminanderne et prøvemateriale, hvorefter eksaminanderne skal udarbejde en synopsis på to til tre sider. Eksaminander, der ønsker at udarbejde en synopsis i fællesskab, trækker et prøvemateriale sammen.

Det samme prøvemateriale kan anvendes højst to gange på samme hold.

Prøvematerialet indeholder en overskrift, der angiver forløbets titel, og et ukendt, varieret bilagsmateriale på 10-15 normalsider a 1300 bogstaver, svarende til ca. 1350 tegn. Det varierede bilagsmateriale skal indeholde tekst, statistik og billedmateriale. Der skal være prøvemateriale i alle de mindst fire fællesfaglige forløb, jf. pkt. 3.1. Ved anvendelse af elektronisk mediemateriale som en del af bilagsmaterialet svarer fire til syv minutters afspilning til én normalside.

Synopsen udarbejdes i ca. 25 timer fordelt over mindst to uger i slutningen af eksaminandernes undervisningsperiode, efter at uddannelsestiden i faggruppen er afsluttet. Eksaminanderne modtager vejledning i løbet af den periode, hvor synopsen udarbejdes.

Synopsen skal indeholde:

- forløbets titel (overskrift)
- en fællesfaglig problemformulering
- oversigt over de problemstillinger, der er arbejdet med i synopsen
- en behandling af problemstillingerne ud fra:
 - a) det trukne bilagsmateriale
 - b) stof fra alle tre fag
 - c) relevant og væsentligt supplerende materiale, som eksaminanden/eksaminanderne selv skal finde.
- konklusioner på arbejdet med problemstillingerne
- en oversigt over anvendt materiale.

Synopsen afleveres sidste undervisningsdag for eksaminanderne. Synopsen sendes til censor sammen med prøvematerialet og det materiale, som eksaminanden/eksaminanderne selv har fundet. Censor skal læse prøvematerialet og synopsen og kan læse det selvfundne materiale fra eksaminanden/eksaminanderne.

På grundlag af synopsen afholdes en individuel mundtlig prøve.

Eksaminationstiden er ca. 45 minutter. Eksaminanden fremlægger synopsen (10-15 minutter). Herefter stiller eksaminator(er) og censor uddybende spørgsmål og indgår en faglig dialog med eksaminanden med udgangspunkt i synopsen.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges i bedømmelsen vægt på eksaminandens evne til at:

- undersøge emnet ud fra den fællesfaglige problemformulering
- selvstændigt finde og kritisk anvende relevant og væsentligt supplerende materiale
- anvende og kombinere begreber, teorier og metoder fra faggruppens fag i forhold til problemformulering og materiale
- karakterisere og analysere materiale
- perspektivere til andre fællesfaglige forløb, hvor det er relevant

- anvende og kombinere relevant viden fra fagenes kernestof
- indgå i faglig dialog
- formulere sig selvstændigt og kritisk om faglige problemstillinger
- fremstille et sagsforhold på en klar og overskuelig måde
- disponere og strukturere sin fremlæggelse.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation.

Bilag 15**Matematik C - toårigt hf, juni 2013****1. Identitet og formål****1.1. Identitet**

Matematik bygger på abstraktion og logisk tænkning og omfatter en lang række metoder til modellering og problembehandling. Matematik er uundværlig i mange erhverv, i naturvidenskab og teknologi, i medicin og økologi, i økonomi og samfundsvidenskab, og som grundlag for politisk beslutningstagning. Matematik er samtidig væsentlig i dagligdagen. Den udbredte anvendelse af matematik bunder i fagets abstrakte natur og afspejler den erfaring, at mange vidt forskellige fænomener opfører sig ensartet. Når hypoteser og teorier formuleres i matematikkens sprog, vindes der ofte herved ny indsigt. Matematik har ledsaget kulturens udvikling fra de tidligste civilisationer og menneskenes første overvejelser om tal og form. Videnskabsfaget matematik har udviklet sig i en stadig vekselvirkning mellem anvendelser og opbygning af teori.

1.2. Formål

Formålet med undervisningen i matematik er, at kursisterne bliver i stand til at forstå, anvende og kommunikere om matematik i sammenhænge, der vedrører dagligliv, samfundsliv og naturforhold, og at de opnår tilstrækkelige kompetencer til at kunne gennemføre en uddannelse, hvori matematik indgår på et grundlæggende niveau. Desuden skal de kende til vigtige sider af matematikkens vekselvirkning med kultur, videnskab og teknologi.

2. Fagligt indhold og faglige mål**2.1. Faglige mål**

Kursisterne skal kunne:

- håndtere simple formler og ligninger, herunder kunne oversætte fra symbolholdigt sprog til naturligt sprog og omvendt
- give en statistisk behandling af et talmateriale og kunne formidle konklusioner i et klart sprog
- håndtere simple modeller til beskrivelse af sammenhænge mellem variable og kunne diskutere rækkevidde af sådanne modeller
- redegøre for foreliggende geometriske modeller og løse geometriske problemer
- gennemføre simple matematiske ræsonnementer
- opsøge information og formidle viden om matematikanvendelser inden for dagligliv og samfundsliv
- anvende it-værktøjer til løsning af givne matematiske problemer.

2.2. Kernestof

Kernestoffet er:

- regningsarternes hierarki, ligningsløsning med grafiske metoder og simpel algebraisk manipulation, procent- og rentesregning, absolut og relativ ændring
- formeludtryk til beskrivelse af ligefrem og omvendt proportionalitet, lineære sammenhænge, eksponentielle sammenhænge og potenssammenhænge mellem variable
- xy-plot af datamateriale og karakteristiske egenskaber ved lineære sammenhænge, eksponentielle sammenhænge og potenssammenhænge
- deskriptiv statistik med grafisk præsentation og bestemmelse af simple empiriske statistiske deskriptorer
- forholdsregninger i ensvinklede trekanter og trigonometriske beregninger i vilkårlige trekanter

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof i faget matematik udfylder ca. 25 timer af uddannelsestiden. Det skal perspektivere og uddybe kernestoffet og i det hele taget udvide den faglige horisont, så kursisterne kan leve op til alle de faglige mål.

Derfor vil det supplerende stof bl.a. omfatte:

- emner, der perspektiverer arbejdet med procent- og rentesregning og andre økonomiske sammenhænge
- ræsonnement og bevisførelse inden for udvalgte emner
- bearbejdning af autentisk talmateriale.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen tilrettelægges med henblik på, at den enkelte kursist når de faglige mål. Kursisternes selvstændige håndtering af matematiske problemstillinger og opgaver skal stå i centrum for undervisningen.

Kursisternes matematiske forståelse skal udvikles gennem eksperimenterende tilgang til problemstillinger og opgaver samt gennem arbejde med mundtlig formidling.

Der lægges i undervisningen stor vægt på matematikkens anvendelser, og kursisterne skal se, hvordan de samme matematiske metoder kan anvendes på vidt forskellige fænomener.

Undervisningen tilrettelægges med progression i arbejdsmetoder og fagligt indhold, samtidig med at grundlæggende færdigheder og paratviden fastholdes ved regelmæssigt at blive taget op igen.

3.2. Arbejdsformer

En betydelig del af undervisningen inden for kernestoffet og det supplerende stof tilrettelægges som projektforløb eller større temaopgaver. For hvert større forløb formuleres faglige mål, og der tages stilling til arbejdsprocessen, herunder en eventuel undervisningsdifferentiering. I forbindelse med hvert større projekt- eller emneforløb skal kursisterne udarbejde et skriftligt produkt, som kan dokumentere de faglige resultater. Efter hvert forløb eller i forbindelse med en repetition demonstreres, hvorledes det faglige stof kan udmøntes i eksamensspørgsmål.

En del af undervisningen tilrettelægges som gruppearbejde med henblik på, at kursisterne udvikler deres matematiske begreber gennem deres indbyrdes faglige diskussion.

I undervisningen lægges der betydelig vægt på opgaveløsning som en afgørende støtte for tilegnelsen af begreber, metoder og kompetencer. Løsning af opgaver foregår både i timerne og som hjemmearbejde. En række af projektforløbene og temaopgaverne afrundes med, at kursisterne udarbejder en rapport.

3.3. It

Undervisningen tilrettelægges, så lommeregnerne/it indgår som væsentlige hjælpemidler i kursisternes arbejde med begrebstilegnelse og problemløsning. I tilrettelæggelsen indgår træning i at anvende lommeregner og it til at udføre beregninger, til håndtering af statistisk datamateriale og til at skaffe sig overblik over grafer. Endvidere udnyttes it i den eksperimentelle tilgang til emner og problemløsning.

3.4. Samspil med andre fag

Hvor det er muligt, lægges der op til, at faget indgår i samspil med andre fag med det formål at tilrettelægge faglige forløb, som indeholder anvendelser af matematik inden for andre fagområder, som kursisterne har kendskab til.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Både undervisningen og kursisternes faglige udbytte heraf evalueres løbende, bl.a. gennem fremadrettede evalueringssamtaler.

For hvert større projekt- eller emneforløb skal det tydeligt fremgå, hvorledes kursisternes udbytte af forløbet evalueres.

Efter hvert større projekt- eller emneforløb gennemfører lærer og kursister en evaluering af undervisningen, arbejdsformer og fremskridt på vej mod opfyldelsen af de faglige mål.

Kursisterne afleverer jævnligt skriftlige opgavebesvarelser og rapporter. Besvarelserne rettes og kommenteres af læreren.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en centralt stillet skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Til den skriftlige prøve gives der tre timer. Det centralt stillede skriftlige eksamenssæt består af opgaver stillet inden for kernestoffet og skal evaluere de tilsvarende faglige mål. Under prøven må eksaminanden benytte alle hjælpemidler. Kommunikation med omverdenen er ikke tilladt. Endvidere er brug af internettet ikke tilladt, jf. dog § 15, stk. 2, i den almene eksamensbekendtgørelse.

Den mundtlige prøve

Den mundtlige prøve skal inddrage gennemførte projektførløb og temaopgaver. De endelige spørgsmål til den mundtlige prøve skal offentliggøres i god tid inden prøven og skal tilsammen dække de faglige mål og det faglige indhold. En betydelig del af eksamensspørgsmålene skal være udformet således, at det er muligt at inddrage gennemførte projektførløb og temaopgaver med tilhørende kursistrapporter. Spørgsmålene og en fortegnelse over rapporter og undervisningsforløb sendes til censor.

Det enkelte spørgsmål skal udformes med en overskrift, der angiver det overordnede emne for eksaminationen og med konkrete delspørgsmål.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 24 minutters forberedelsestid.

Prøven er todelt.

Første del af prøven består af eksaminandens præsentation af sit svar på det udtrukne spørgsmål suppleret med uddybende spørgsmål.

Anden del former sig som en samtale med udgangspunkt i det overordnede emne.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en helhedsvurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de relevante faglige mål, som er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på, om eksaminanden:

- har grundlæggende matematiske færdigheder, herunder:
- har kendskab til matematisk symbolsprog og matematiske begreber
- har kendskab til matematiske metoder og kan anvende disse korrekt
- færdighed i at bruge it-værktøjer hensigtsmæssigt.
- har overblik over og kan anvende matematik på foreliggende problemer, herunder:
- kan vælge hensigtsmæssige metoder til løsning af forelagte problemer
- kan præsentere et matematisk emne eller en fremgangsmåde ved løsning af et matematisk problem på en klar og overskuelig måde
- kan redegøre for simple matematiske ræsonnementer
- har kendskab til matematikanvendelse inden for et andet fagområde

– kan reflektere over og diskutere rækkevidde af foreliggende matematiske modeller.

I en eksamenssituation inddrages de kategorier, som er relevante for pågældende eksamensspørgsmål.

Ved den mundtlige prøve indgår en eventuel rapport ikke i bedømmelsen. Der tages alene hensyn til den mundtlige præstation.

I både den skriftlige og den mundtlige prøve gives der én karakter ud fra en helhedsbedømmelse.

Bilag 16**Mediefag C – toårigt hf, juni 2013****1. Identitet og formål****1.1. Identitet**

Mediefagets genstandsfelt er levende billeder i en æstetisk, kulturel og kommunikativ sammenhæng. Faget forener en teoretisk-analytisk og en praktisk-produktionsmæssig tilgang til levende billeder.

Faget giver kursisterne de nødvendige redskaber til at analysere levende billeder. Dette er af afgørende betydning for deres muligheder for at opleve og vurdere de informationer og påvirkninger, de møder som brugere af medierne. Faget giver endvidere kursisterne indsigt i film og tv's udtryksformer i forbindelse med praktisk produktion, så de bliver aktive, kreative og reflekterende mediebrugere.

1.2. Formål

Undervisningen udvikler kursisternes evne til at analysere, perspektivere og vurdere danske og internationale medieproduktioner inden for fiktion og fakta og blandinger mellem disse former. Samtidig udvikler undervisningen kursisternes evne til at udtrykke sig selvstændigt og nuanceret i levende billeder, således at de bliver aktive, kreative og reflekterende brugere af film og tv - og giver dem mulighed for at afprøve deres kompetencer i konkrete praksissituationer.

2. Faglige mål og fagligt indhold**2.1. Faglige mål***Teori og analyse*

Kursisterne skal kunne:

- anvende filmsprogets terminologi i forbindelse med analyse af film og tv-produktioner
- redegøre for grundlæggende dramaturgiske principper og fortælleforhold
- karakterisere grundlæggende træk ved fakta og fiktion
- identificere centrale genrer og programtyper
- foretage en perspektivering af film og tv-produktioner.

Praksis

Kursisterne skal kunne:

- betjene optage- og redigeringsudstyr
- planlægge og gennemføre en medieproduktion i grupper
- bestemme faserne i arbejdet med en medieproduktion
- anvende filmsprogets terminologi i forbindelse med en medieproduktions faser
- tilpasse udtryksform til indhold og målgruppe
- udarbejde synopsis og storyboard
- anvende dramaturgiske grundprincipper
- forholde sig analytisk til produktionsprocessen og deres egen produktion.

2.2. Kernestof

Kernestoffet er:

- filmsprogets terminologi
- grundlæggende dramaturgiske principper og fortælleforhold
- grundlæggende træk ved fakta- og fiktionsprogrammer
- centrale genrer og programtyper

- produktionstilrettelæggelse, herunder udarbejdelse af synopsis og storyboard
- optageprincipper og optageteknik
- redigeringsprincipper og redigeringsteknik.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof i mediefaget skal perspektivere og uddybe kernestoffet og i det hele taget udvide den faglige horisont, så kursisterne lever op til de faglige mål. Historiske, kulturelle, samfundsmæssige og genremæssige perspektiver skal inddrages i undervisningen.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Det er et afgørende didaktisk princip i mediefaget at integrere den teoretisk-analytiske undervisning i den praktisk-produktionsmæssige og omvendt. Der lægges vægt på, at fagets discipliner opleves som en helhed: I forbindelse med den teoretisk-analytiske undervisning indarbejdes fagets terminologi og øvrige begrebsapparat, der tages i anvendelse i produktionsprocessen. I forbindelse med produktionsprocessen gøres en række praktiske erfaringer, som kan overføres til analysearbejdet.

Det ligger i fagets didaktik, at der vil være en vekselvirkning mellem induktiv og deduktiv læring, således at undervisningen organiseres som en ligelig fordeling mellem det teoretisk-analytiske arbejde og det praktisk-produktionsmæssige.

3.2. Arbejdsformer

For at udvikle analytiske, kreative, kommunikative og sociale kompetencer hos kursisterne, anvendes forskellige undervisningsformer fra projektarbejde i grupper til klasseundervisning.

Det teoretisk-analytiske arbejde baseres på visning af film og tv-produktioner. I starten arbejdes der under lærerens instruktion og vejledning med korte citater og shot-to-shot-analyse for at gøre kursisterne fortrolige med fagets terminologi og arbejdsmetoder. Der arbejdes herefter med næranalyse af udvalgte scener/sekvenser, hvor kursisterne stadig mere aktivt deltager i analysearbejdet. Senere behandles hele værker under anvendelse af mere komplekse analysemetoder og arbejdsformer, der vægter kursisternes selvstændige bidrag.

Det praktiske arbejde udføres som gruppe- og projektarbejde og indledes med enkle, korte øvelser i produktion under lærerens instruktion og vejledning. Der arbejdes herefter med lidt længere øvelser, hvor kursisterne gradvist gøres ansvarlige for større dele af processen. Efterhånden fremstilles selvstændige produktioner, hvor læreren fungerer som supervisor og konsulent.

Afsluttende fremstilles en eksamensproduktion, der danner udgangspunkt for en del af prøven i faget. Arbejdet med eksamensproduktionen udføres som gruppearbejde, medmindre helt særlige faglige eller pædagogiske hensyn gør sig gældende.

3.3. It

It har en central placering i faget, både i forbindelse med den teoretiske og den praktiske dimension.

I det teoretisk-analytiske arbejde anvendes it til informationssøgning, præsentation og formidling af fagligt stof. I produktionsforløbet benyttes it til tekstbehandling og informationssøgning i præproduktionen og til digital redigering i postproduktionen.

3.4. Samspil med andre fag

Hvor det er muligt, lægges der op til, at faget indgår i samspil med andre fag og faggrupper. Dele af kernestof og supplerende stof i faget vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil.

Dette styrker kursisternes opfattelse af mediefaget som et mangefacetteret fag, der involverer historiske, kulturelle, samfundsmæssige og æstetiske perspektiver.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

De faglige mål er grundlaget for den løbende evaluering af kursisternes standpunkt og undervisningen.

De teoretisk-analytiske forløb samt undervisnings- og arbejdsformer evalueres ved hjælp af spørgeskemaer, test og/eller samtaler tilpasset det enkelte forløb; herigennem bidrager den løbende evaluering til, at kursisten bringes til at reflektere over sin faglige udvikling.

Alle praktiske produktionsforløb afsluttes med en fælles visning af produktionerne for hele holdet/klassen. Herefter foretages en evaluering af produktionerne, således at de enkelte grupper og læreren i fællesskab deltager i evalueringen af samtlige produktioner. Desuden evaluerer hver gruppe sit eget produktionsforløb i samspil med læreren.

Ved tværfaglige forløb indgår valg af evalueringsmetoder i den fælles tilrettelæggelse.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve, som består af to dele:

- en prøve i gruppens/eksaminandens eksamensproduktion, jf. pkt. 3.2.
- en prøve i det teoretisk-analytiske stof.

Prøven i gruppens/eksaminandens eksamensproduktion

Grundlaget for denne del af prøven er gruppens/eksaminandens eksamensproduktion.

Kursets leder beslutter, om eksaminationen foregår individuelt eller gruppevis. Når faglige forhold gør det nødvendigt, undtager kursets leder en eksaminand fra gruppevis eksamination.

Denne del af eksaminationen består af et indledende oplæg, hvor gruppen/eksaminanden redegør for og diskuterer centrale elementer i produktionen, samt af en uddybende samtale mellem gruppe/eksaminand og eksaminator om gruppens/eksaminandens produktion. Censor kan stille uddybende spørgsmål til gruppen/eksaminanden.

Eksaminationstiden er ca. 10 minutter pr. eksaminand for denne del af prøven, dog maksimalt 40 minutter, uanset antallet af eksaminander i gruppen.

Prøven i det teoretisk-analytiske stof

I forberedelsestiden må eksaminanden benytte alle hjælpemidler. Kommunikation med omverdenen er ikke tilladt. Endvidere er brug af internettet ikke tilladt, jf. dog § 15, stk. 2, i den almene eksamensbekendtgørelse.

Grundlaget for prøven er et ikke-gennemgået citat fra en film eller et tv-program. Citatet må højst være på fem minutter og skal have tilknytning til film- og tv-forløb, der har været arbejdet med i den teoretisk-analytiske del af undervisningen. Citatet skal ledsages af et ark indeholdende de nødvendige credits samt eventuelt vejledende spørgsmål. Eksamenscitater må bruges tre gange. Eksaminanden prøves i sin evne til at fremdrage væsentlige aspekter i citatet og foretage en perspektivering.

Forberedelsestiden er ca. 30 minutter og eksaminationstiden ca. 30 minutter pr. eksaminand for denne del af prøven.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved bedømmelsen af eksaminandens gennemgang af citatet lægges der vægt på:

- analysen af de filmsproglige virkemidlers anvendelse

- redegørelsen for elementære dramaturgiske og genremæssige forhold
- perspektiveringen af citatet til gennemgået stof.

Ved bedømmelsen af medieproduktionen lægges der vægt på:

- udformningen af billed- og lydside
- overensstemmelsen mellem formål, indhold, udformning og målgruppe.

Ved bedømmelsen af eksaminandens redegørelse for produktionen lægges der vægt på:

- evnen til at begrunde valget af filmsproglige virkemidler
- evnen til at forholde sig analytisk-reflekteret til egen produktion.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af produktionen og eksaminandens præstation i prøvens to dele.

Bilag 17**Musik C - toårigt hf, juni 2013****1. Identitet og formål****1.1. Identitet**

Musikfaget forener en teoretisk-videnskabelig, en kunstnerisk og en performativ tilgang til musik som en global og multikulturel, almenmenneskelig udtryksform. Musikfaget integrerer elementer fra det humanistiske, det naturvidenskabelige og det samfundsvidenskabelige område.

Igennem den skabende proces og musikalske udfoldelse spiller musikfaget en væsentlig rolle for uddannelsesmiljøet.

1.2. Formål

Undervisningen skal udfordre og udvikle kursisternes musikalske univers og give dem faglige redskaber til at udtrykke sig om og i musik samt styrke deres forudsætninger for at beskæftige sig med musik som lyttere og som udøvende.

Gennem beskæftigelse med musik og musikrelaterede forhold og ved at arbejde med musikalske parametre, musiklære, hørelære og musikteori i praksis, skal undervisningen bibringe kursisterne musikalsk kunnen og bevidsthed. Undervisningen inddrager historiske, samfundsmæssige og kulturelle perspektiver og giver dermed kursisterne øget omverdensforståelse.

Musikudøvelse udvikler kursisternes samarbejdsevne og giver dem mulighed for at opleve musikalsk fællesskab.

2. Faglige mål og fagligt indhold**2.1. Faglige mål***Musikkundskab (-teori og -historie)*

Kursisterne skal kunne:

- identificere musikalske parametre i forskellige stilarter og genrer i vestlig kunst- og populærmusik og ikke-vestlig musik
- demonstrere forståelse af musik i en historisk, samfundsmæssig og kulturel sammenhæng med anvendelse af grundlæggende begreber og metoder fra musiklære, hørelære og musikteori
- anvende fagets terminologi i en diskussion af musik fra hjemlige og fremmede kulturer
- orientere sig i en enkel, grafisk gengivelse af klingende musik
- opsøge og anvende fagrelevant kildemateriale fra trykte og virtuelle medier.

Musikudøvelse (sang og sammenspil)

Kursisterne skal kunne:

- synge og spille en- og flerstemmige sange og satser inden for et dansk og internationalt repertoire
- samarbejde om indstudering og fremførelse af et musikalsk arrangement for et publikum
- spille enkle figurer på et akkord-, et rytme- og et basinstrument
- anvende elementær hørelære i forbindelse med sang og spil.

2.2. Kernestof

Kernestoffet er følgende:

Musikkundskab (-teori og -historie)

- grundlæggende musiklære og hørelære

- musikalske parametre via klassisk musik, rytmisk musik, dansk musik, folkemusik og ikke-vestlig musik
- musikhistoriske og musikkulturelle forhold inden for klassisk og rytmisk musik
- et særligt studeret musikemne
- enkle, korte tekster med relation til den udvalgte musik

Musikudøvelse (sang og sammenspil)

- et varieret udvalg af enstemmige sange fra ind- og udland
- et varieret udvalg af flerstemmige vokal- og/eller instrumentalsatser fra ind- og udland
- grundlæggende stemmedannelse og basal teknik på rytme-, bas- og akkordinstrumenter
- indstudering og fremførelse af et musikstykke.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Ud over det musikalske kernestof skal kursisterne beskæftige sig med aspekter af bl.a. musikkens historiske og aktuelle, kulturelle og sociale samt formidlings- og mediemæssige forhold.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Der lægges vægt på, at kursisterne præsenteres for fagets discipliner som en helhed, således at de oplever en sammenhæng og vekselvirkning mellem det udøvende og det kundskabsmæssige. Både i forbindelse med musikudøvelse og musikkundskab skal det sungne og spillede og det hørte gøres til genstand for samtale, analyse og diskussion. I denne kombineret praktiske og teoretiske læreproces kvalificeres musikoplevelsen gennem beskæftigelsen med fagets terminologi og metoder.

Musikundervisningen beskæftiger sig med følgende niveauer i læreprocessen: perception (lytning, oplevelse), reproduktion (udførelse af eksisterende kompositioner), imitation (eftergørelse), produktion (komposition, improvisation), interpretation (fortolkning) og refleksion (perspektivering), som udgør en taksonomisk læringsproces, hvori både induktive og deduktive principper indgår.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen organiseres, så fagets praktiske, instrumentale/vokale og teoretiske metoder og færdigheder præsenteres og indarbejdes ved lytning og udførelse. Arbejdsformerne veksler mellem klasseundervisning, gruppearbejde, fremlæggelser og opførelser i klassen eller for et større publikum. Undervisningen fordeler sig ligeligt mellem musikkundskab og musikudøvelse.

Med henblik på at bevidstgøre kursisterne om de musikalske parametre, arbejdes der i musikkundskab og i musikudøvelse med analyser, intensiv lytning, oplæg og diskussioner i forhold til kernestoffet. Der gennemføres et kortere musikhistorisk forløb inden for klassisk musik og rytmisk musik.

Denne samlede beskæftigelse danner baggrund for, at kursister og lærer i samarbejde skal arbejde fokuseret med mindst ét musikemne, som udgør eksamensgrundlaget.

I musikudøvelse arbejdes der fra den instruktive, imiterende, lærerstyrede undervisning imod musikalsk selvstændiggørelse og samarbejde. Det tilstræbes, at der i den enkelte musiktime veksles mellem praktisk og teoretisk arbejde og mellem forskellige arbejdsformer.

Som led i undervisningen arbejdes der i musikudøvelse frem mod en koncertbegivenhed på kurset. Den efterfølgende refleksion danner grundlag for fortsat musikalsk udvikling.

Musikundervisningen skal etablere kontakt til det øvrige musikliv.

3.3. It

Til understøttelse af den faglige indlæring i musikkundskab (musikhistorie, musikteori, musiklære, høre-lære) og musikudøvelse anvendes it.

3.4. Samspil med andre fag

Faget giver sammenhæng i kursistens omverdensforståelse og er, hvor det er muligt, med til at skabe forbindelse mellem uddannelsesforløbets øvrige fag, idet musik skal forstås i sammenhæng med sine historiske, samfundsmæssige, kulturelle, psykologiske, filosofiske og teknologiske forudsætninger.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

For at sikre, at kursisterne opnår de beskrevne faglige mål for undervisningen i musikkundskab, gør læreren brug af mindre test undervejs.

Musikfagets udøvende side indebærer en løbende vurdering og forbedring af den musikalske præstation, og evaluering er således en naturlig og nødvendig del af processen. Denne evaluering tager højde for fagets kunstneriske elementer.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve i *musikkundskab* og *musikudøvelse*.

Musikkundskab (-teori og -historie)

Prøven tager primært udgangspunkt i kendt stof fra det valgte musikemne i undervisningen og sekundært i ukendt parallelstof. Prøvematerialet består af en indspilning af et eller flere stykker musik af sammenlagt højst 10 minutters varighed, en grafisk gengivelse af den klingende musik eller dele heraf, og eventuelt øvrigt materiale.

Eksaminationstiden er ca. 20 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 40 minutters forberedelsestid.

Forberedelseslokalet skal være forsynet med afspilningsanlæg og et tangentinstrument. Eksaminanden kan medbringe instrument efter eget valg.

Prøvematerialet godkendes af censor forud for prøvens afholdelse.

Musikudøvelse (sang og sammenspil)

I musikudøvelse opføres et indstuderet nummer i grupper på mindst to eksaminander. Den enkelte eksaminand optræder kun én gang. Eksaminationstiden er ca. fem minutter pr. eksaminand. Det er tilladt læreren diskret at støtte fremførelsen på f.eks. klaver.

I tiden mellem sidste undervisningstime og eksamen mødes læreren med kursisterne to til tre gange for at vedligeholde de musikalske færdigheder med henblik på gruppefremførelse.

Selvstuderende prøves i musikkundskab i et særligt studeret musikemne, hvis indhold godkendes af faglæreren.

Selvstuderende deltager ikke i gruppesammenspil, men bedømmes i musikudøvelse i en solosang udvalgt af censor fra et bredt og varieret repertoire af enstemmige sange, sammensat af kursisten og godkendt af læreren.

Ved prøve i sygeeksamensterminen eksamineres i musikkundskab samt et solonummer valgt af eksaminanden, idet gruppesammenspil bortfalder.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, der er angivet i pkt. 2.1. Der lægges vægt på følgende:

Musikkundskab (-teori og -historie)

- elementært kendskab til musikalske parametre, musyklære og hørelære og evne til at bruge dette i analyse af musik
- elementært kendskab til musikkens historiske, samfundsmæssige og kulturelle sammenhæng

Musikudøvelse (sang og sammenspil)

- lydhørhed og musikalitet, dvs. fornemmelse for egen funktion i gruppen i balance med gruppens øvrige medlemmer
- vokale og/eller instrumentale færdigheder

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Bilag 18**Naturvidenskabelig faggruppe - toårigt hf, juni 2013****1. Identitet og formål****1.1. Identitet**

Faggruppen omfatter fagene biologi, geografi og kemi.

Faggruppen benytter sig af naturvidenskabelige metoder, hvor viden og begrebsforståelse udvikles gennem vekselvirkning mellem på den ene side observationer og eksperimenter og på den anden side teorier og modeller. Dette danner udgangspunkt for erkendelse og forståelse af fænomener i naturen og for forståelse af samspillet mellem mennesket og dets omgivelser.

Faggruppen har en anvendelsesorienteret dimension og inddrager biologisk, geografisk og kemisk viden til at skabe en sammenhængende indsigt i problemstillinger med naturvidenskabeligt indhold.

Faggruppen giver faglig baggrund for stillingtagen i forbindelse med aktuelle samfundsmæssige problemer med naturvidenskabeligt indhold.

1.2. Formål

Den naturvidenskabelige faggruppe bidrager til hf-uddannelsens overordnede målsætning ved, at kursisterne opnår indsigt i naturvidenskabelige metoder og fagområder.

Gennem arbejdet med naturvidenskabelige redskaber og metoder skal kursisterne videreudvikle såvel almene som studieforberedende kompetencer. De skal herunder have erfaring med, hvordan man systematisk indsamler, behandler og formidler naturvidenskabelig information, og de skal udvikle evne til at forholde sig kritisk og konstruktivt til anvendelse af naturvidenskab.

Undervisningen giver kursisterne viden i biologi, geografi og kemi gennem arbejde med kernestoffet og gennem uddybning og perspektivering af dette. Gennem arbejdet med fællesfaglige emner skal kursisterne blive i stand til at se helheder og sammenhænge mellem fagene og få forståelse for relationerne mellem naturvidenskab, teknologi og samfund. Kursisterne får herved baggrund for en nuanceret og kompleks omverdensforståelse, således at de kan forstå betydningen af bæredygtig udvikling som princip og kan deltage i den demokratiske debat på baggrund af opnåede naturvidenskabelige kompetencer.

2. Faglige mål og fagligt indhold**2.1. Faglige mål**

Kursisterne skal kunne analysere fællesfaglige problemstillinger samt identificere og forholde sig til naturvidenskabelige problemstillinger fra omverdenen og fra den aktuelle debat.

Kursisterne skal endvidere

- anvende naturvidenskabeligt fagsprog
- relatere observationer, modelfremstillinger og symbolfremstillinger til hinanden
- skelne mellem en teoretisk model og den observerede virkelighed og forstå enkle sammenhænge mellem teori og praksis
- udføre eksperimentelt arbejde under hensyntagen til almindelig laboratoriesikkerhed og omgås kemikalier på forsvarlig måde
- foretage systematiske observationer og dataindsamling under feltarbejde og i laboratoriet
- opstille enkle hypoteser og forklare betydningen af kontrolforsøg
- opsamle data og bearbejde resultater fra kvalitative og kvantitative eksperimenter og undersøgelser
- identificere og diskutere fejlkilder ved vurdering af resultater fra eksperimentelt arbejde
- udtrykke sig med faglig præcision om naturvidenskabelige emner såvel mundtligt som skriftligt
- indhente og vurdere naturvidenskabelig information fra forskellige kilder

- analysere figurer og data og sætte dem i relation til relevante forklaringsmodeller
- arbejde med enkle problemformuleringer ud fra en naturvidenskabelig tilgang
- sætte lokale natur- og samfundsmæssige forhold ind i en regional eller global sammenhæng og forstå globale processers lokale konsekvenser.

2.2. Fagligt indhold

Undervisningen omfatter såvel fagenes kernestof som supplerende stof. Der arbejdes med mindst to fællesfaglige emner, som vælges inden for eller på tværs af følgende områder:

- naturvidenskab i hverdagen
- sundhed
- levevilkår
- miljø
- ressourceudnyttelse, produktion og teknologi
- stoffer, materialer og produkter.

Andre områder, herunder naturvidenskabernes historie og udvikling, kan inddrages.

Biologi

Kernestoffet er udvalgte områder inden for følgende:

- organiske stoffer og deres biologiske betydning herunder DNA's opbygning og funktion
- cellers struktur og funktion samt cellulære processer
- almene genetiske begreber og sammenhænge herunder samspillet mellem arv og miljø
- den biologiske baggrund for anvendt bioteknologi
- organsystemers opbygning og funktion set i sundhedsmæssig sammenhæng
- økologiske processer og deres betydning

Geografi

Kernestoffet er udvalgte områder inden for følgende:

- vejrforhold og klima
- energistrømme og kredsløb i naturen
- naturbetingede ressourcer, produktion og teknologi
- befolknings- og erhvervsforhold

Kemi

Kernestoffet er udvalgte områder inden for følgende:

- anvendelse af grundstoffernes periodesystem
- organiske og uorganiske stoffers opbygning, navngivning, tilstandsform og blandbarhed
- kemiske reaktioner
- mængdeberegninger i relation til reaktionsskemaer, herunder stofmængdekoncentration

Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Der inddrages supplerende stof efter behov, så de fællesfaglige emner og kernestoffet giver kursisterne mulighed for at opnå de faglige mål. Dele af det supplerende stof kan vælges i samarbejde med kursisterne.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Der lægges i undervisningen vægt på, at de faglige mål nås som et resultat af det fællesfaglige arbejde.

Tilrettelæggelsen af den enkeltfaglige undervisning og valg af redskaber og metoder sker med henblik på behandlingen af de fællesfaglige emner.

Der lægges i undervisningen vægt på, at det praktiske arbejde, som er knyttet til feltarbejde og andet eksperimentelt arbejde, knyttes til det teoretiske stof med henblik på størst mulig integration.

Undervisningen tilrettelægges, således at kursisternes nysgerrighed, aktivitet og kreativitet stimuleres, bl.a. ved at de anvendelsesorienterede aspekter har høj prioritet.

3.2. Arbejdsformer

I undervisningen indgår et fælles introduktionsforløb og mindst to forløb, hvor der arbejdes med fællesfaglige emner. Disse fællesfaglige emner organiseres emne- og/eller projektorienteret. Den øvrige undervisning tilrettelægges enkeltfagligt og/eller fællesfagligt efter behov. Der tilstræbes en ligelig fordeling af det tidsmæssige forbrug på de tre fag.

I løbet af året skal der være en progression såvel i arbejdsformer som i faglige krav og i kravene til kursisternes selvstændighed. Anvendelsesaspektet skal være i fokus gennem hele undervisningsforløbet.

Det eksperimentelle arbejde, feltarbejde og empiribaseret arbejde udgør en integreret del af undervisningen i naturvidenskabelig faggruppe, og det har et samlet omfang svarende til ca. 20 % af uddannelsesstunden. Kursisterne skal udføre laboratoriearbejde i fagene biologi og kemi i sammenlagt mindst 30 timer. I slutningen af det samlede undervisningsforløb udarbejder lærerne en liste til kursisterne med titlerne på det eksperimentelle arbejde, feltarbejde og andet empiribaseret arbejde, der kan inddrages i B-delen ved den mundtlige prøve (se pkt. 4.2.). Listen offentliggøres for kursisterne senest ved afslutningen af det samlede undervisningsforløb.

I slutningen af det samlede undervisningsforløb i naturvidenskabelig faggruppe udarbejder kursisten en evalueringsopgave, som er udgangspunkt for A-delen ved den mundtlige prøve. Evalueringsopgaven tager udgangspunkt i et af de fællesfaglige emner. I evalueringsopgaven skal kursisten belyse en fællesfaglig problemstilling ud fra de tre fag. Problemstillingen, ud fra hvilken kursisten udarbejder evalueringsopgaven, vælges af lærerne eller af lærerne i samarbejde med kursisten. Lærerne afgør hvor mange problemstillinger, den enkelte klasse skal præsenteres for. Kursistens besvarelse af evalueringsopgaven kan sidestilles med en udvidet begrundet disposition til brug ved den mundtlige prøve. Ud fra problemstillingen udarbejder kursisten en disposition for, hvordan han eller hun vil belyse problemstillingen med inddragelse af viden fra alle tre fag. I besvarelsen gør kursisten rede for, hvordan han/hun vil besvare de enkelte punkter i dispositionen. I besvarelsen skal indgå bilag, der kan bruges ved prøven. Bilag kan f.eks. være figurer, grafer, tabeller, kort, reaktionsskemaer, resultater fra eksperimentelt arbejde, feltarbejde eller andet empiribaseret arbejde mm. Evalueringsopgaven udarbejdes individuelt eller i grupper og må fylde maksimalt fem sider inklusiv bilag svarende til fem timers kursisttid uanset om den udarbejdes individuelt eller i grupper. Lærerne kommenterer kursistens evalueringsopgave med henblik på kursistens forberedelse til den mundtlige prøve. Evalueringsopgaven skal afleveres, så lærerne kan nå at kommentere opgaven, inden undervisningens ophør.

Skriftlighed i faggruppen omfatter arbejde med faggruppens forskellige skriftlige genrer og er en del af læreprocessen. Det skriftlige arbejde omfatter bl.a. følgende:

- journaler over eksperimentelt arbejde og feltarbejde
- rapporter udarbejdet på baggrund af journaler
- forskellige opgavetyper bl.a. med henblik på træning af faglige elementer
- andre produkter, herunder evalueringsopgaven.

Det skriftlige arbejde i faggruppen skal give kursisterne mulighed for at fordybe sig i udvalgte naturvidenskabelige problemstillinger og styrke tilegnelsen af naturvidenskabelig viden og arbejdsmetoder. Det skriftlige arbejde tilrettelægges, så der er progression i fagets skriftlighed og sammenhæng til skriftligt arbejde i andre fag i udviklingen af den enkelte kursists skriftlige kompetencer.

3.3. It

It inddrages i undervisningen ved anvendelse af f.eks.:

- it-baseret undervisningsmateriale, naturvidenskabeligt materiale og data
- naturvidenskabelige undervisningsprogrammer, dataopsamling, databehandling og dataanalyse
- programmer til modellering, visualisering og simulering.

3.4. Samspil med andre fag

Undervisningen kan lægge op til samspil med fag uden for faggruppen med det formål yderligere at uddybe og perspektivere kernestof og anvendelsesaspekter i naturvidenskabelige faggruppe.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Kursisternes udbytte af undervisningen evalueres jævnligt, så der bliver grundlag for en fremadrettet vejledning af den enkelte kursist i arbejdet med at nå de faglige mål og for justering af undervisningen.

4.2. Prøveform

Der afholdes en individuel, mundtlig prøve bestående af to dele, A og B, med en samlet varighed på ca. 40 minutter. De to dele optager hver især ca. halvdelen af prøvetiden.

I forberedelsestiden, som er ca. 40 minutter, har eksaminanden i den udstrækning, det er praktisk muligt, adgang til apparatur, kemikalier og andet udstyr, der er relevant.

A

Eksaminanden præsenterer kort evalueringsopgaven, jf. pkt. 3.2., og uddyber udvalgte områder i opgaven. Dernæst følger en samtale om både evalueringsopgaven og det faglige indhold i det dertil hørende fællesfaglige emne.

B

Denne opgave tildeles ved lodtrækning.

Opgaven er titlen på et eksperimentelt arbejde, feltarbejde eller andet empiribaseret arbejde, der er indgået i det samlede undervisningsforløb. Eksaminanden gør rede for det konkrete eksperiment, feltarbejde eller andet empiribaseret arbejde. Under prøven skal relevant apparatur, kemikalier og andet udstyr være til stede i den udstrækning, det er muligt.

Hvis institutionen stiller med eksaminatorer i alle tre fag, kan censor stille uddybende spørgsmål under prøven. Hvis institutionen stiller med eksaminatorer i de to fag, censor ikke repræsenterer, indgår censor på lige fod med eksaminatorerne under den mundtlige prøve.

De tre fag skal være ligeligt repræsenteret i holdets samlede opgavesæt.

Hvert enkeltfagligt eksperiment, feltarbejde eller andet empiribaseret arbejde må anvendes højst to gange. Fællesfaglige eksperimenter, feltarbejder eller andre empiribaserede arbejder må anvendes højst tre gange. Prøvematerialet, dvs. kursisternes evalueringsopgaver og listen over titlerne på det eksperimentelle arbejde, feltarbejde og andet empiribaseret arbejde, der kan inddrages i B-delen ved den mundtlige prøve, sendes til censor.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminanden lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1., og kan belyse fællesfaglige emner ud fra de tre fag. Herudover lægges der vægt på, om eksaminanden:

- udtrykker sig klart, præcist og forståeligt i et korrekt fagligt sprog
- kan analysere figurer og data og sætte dem i relation til relevante forklaringsmodeller

- kan belyse en fællesfaglig problemstilling under inddragelse af relevant faglig viden
- kan beskrive eksperimentelt arbejde, feltarbejde og andet empiribaseret arbejde samt præsentere data og vurdere resultater
- kan forklare enkle sammenhænge mellem teori og praksis.

Der gives én karakter på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation.